

WAASAN PÄIVÄLEHTI

Nr 14 Sunnuntaina, 6 huhtikuuta, 2025

ISSN 2954-243X

Roomalainen viisaus

Wärtsilän alue

Mikromuovit

Palosaaren kirkko

Maailman onnellisin maa - Suomi

Tuberkuloosi on vielä olemassa

WAASAN PÄIVÄ- LEHTI

TÄNÄÄN

Äänesi ratkaisee: Nuoret, ottakaa tulevaisuutenne omiin käsiinne!

saatava äänenne kuuluviin. Ja sen teette äänestämällä.

Älä anna kenenkään muun päättää tulevaisuudestasi. Älä anna kenenkään muun ottaa valtaa elämästäsi. Huhtikuun 13. päivänä on sinun vuorosi. Mene äänestämään!

Ja muista: jokainen ääni ratkaisee. Sinun äänesi voi olla se, joka ratkaisee vaalit. Sinun äänesi voi olla se, joka muuttaa tulevaisuuden.

Joten mitä odotat? Tee äänesi kuulluksi. Näytä poliitikoille, että nuoret välittävät. Näytä, että nuorilla on valtaa. Mene äänestämään 13. huhtikuuta!

HUHTIKUUN 13 PÄIVÄ on merkittävä päivä. Ei mikään konsertti, festivaali tai pitkä viikonloppu, vaan jotain paljon tärkeämpää: kuntavaalit ja aluevaalit. Silloin sinulla, juuri sinulla, on mahdollisuus muokata tulevaisuuttasi ja lähiympäristöäsi.

Monet nuoret kohauttavat olkapäitään politiikalle. ”Se ei koske minua”, he sanovat. ”Politiikka on vanhoja pukumiehiä varten”. Mutta totuus on, että politiikka koskee meitä kaikkia, joka päivä, joka tunti. Ja huhtikuun 13. päivänä sinulla on mahdollisuus osoittaa, että nuorten äänet merkitsevät.

Ajattele tätä: hyvinvointialueet vastaavat terveydestäsi, mielenterveydestäsi, terveydenhuollon saatavuudesta. Kunnat ohjaavat kouluja, teitä, julkista liikennettä, asuntoja, kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaa. Kaikki, mikä

vaikuttaa arkipäivääsi, elämänlaatuusi, tulevaisuuteesi.

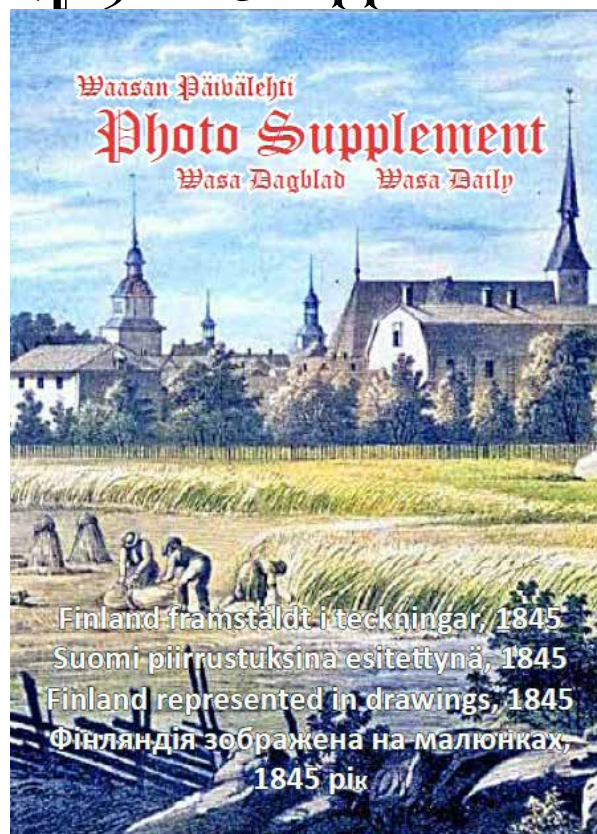
Oletko kyllästynyt huonoihin bussiyhteyksiin? Haluatko lisää pyöräteitä? Haluatko, että koulu panostaa enemmän mielenterveyteen? Haluatko elävämpää kulttuurielämää? Silloin on aika toimia. Ja sen teet äänestyskopissa.

Tiedän, politiikka voi tuntua monimutkaiselta. Puolueet, vaaliohjelmat, vaalikeskustelut – on helppo eksyä tiedon viidakoon. Mutta älä anna sen pelottaa. On olemassa monia tapoja selvittää, mitä puolueet ajattelevat sinulle tärkeistä asioista. Tutustu puolueiden verkkosivuihin, lue vaalikoneita, keskustele ystävien ja perheen kanssa. Ja mikä tärkeintä: luota omaan intuitioosi.

Nuorilla on usein vahva oikeudentunto ja halu muuttaa maailmaa. Te olette tule-

vaisuus, teillä on energiaa ja luovuutta luoda parempi yhteiskunta. Mutta jotta se tapahtuisi, teidän on

Photo Supplement

Kuvaliite - vpress.ovh

VAASAN YLIOPISTO

Huono uni vaikuttaa työkykyyn – Vaasan yliopiston tutkimus paljastaa univajeen kipeät seuraukset työelämässä

Henkilöstöjohtamisen väitöskirjassaan Jenni Tuomilehto esittää, että työpaikoilla tulisi paitsi luoda avoimempi keskustelukulttuuri unen suhteen, myös kehittää yhdessä keinoja väsymyksen tuomista haasteista selviytymiseen.

Kuva: Jenni Tuomilehto.

PUUTTEELLINEN UNI on yleinen, mutta usein vaiettu ongelma työikäisten keskuudessa. Vaasan yliopistossa tehdyn uuden tutkimuksen mukaan väsymys heikentää merkittävästi työsuorituskykyä, mutta aiheesta ei uskalleta puhua avoimesti työpaikoilla. Jenni Tuomilehto, joka väittelee 8. huhtikuuta henkilöstöjohtamisen alalla, korostaa, että unen merkitys työhyvinvoinnille jää usein liian vähälle huomiolle. Hänen väitöskirjassaan esitetään konkreettisia keinoja univajeen tunnistamiseen ja sen hallintaan työyhteisöissä.

Wäsymys heikentää tuottavuutta ja lisää onnettomuus-

riskiä

Työelämässä hyvinvointia puutaan paljon, mutta unen laadun ja riittävyuden merkitys jää usein varjoon. Tuomilehdon mukaan huono uni vaikuttaa lähes kaikkiin työtehtäviin ja aloihin.

– Puutteellinen uni heikentää keskittymiskykyä, hidastaa päätöksentekoa ja vaikeuttaa tunteiden säätelyä. Samalla kasvaa sairastumis- ja uupumisriski sekä työtapaturmien todennäköisyys, Tuomilehto toteaa.

Hänen tutkimuksensa perustuu 24 eri aloilla työskentelevän henkilön haastatteluihin, joissa selvisi, että väsymyksen

vaikutukset ovat monimuotoisia. Monet kertoivat, että heidän tuottavuutensa laskee huomattavasti, kun nukkuminen on levotonta. Lisäksi unettomuus vaikuttaa työyhteisöihin – ärsyntyneisyys ja kommunikatiohäiriöt yleistyvät.

”Unesta pitäisi voida puhua ilman pelkoa”

Eriyisen huolestuttavaa on, että univajeesta ei puhuta riittävästi avoimesti. Monet työntekijät pelkäävät, että heidän ammattitaitoaan alettaisiin kyseenalaistaa, jos he myöntäisivät kärsivänsä väsymyksestä.

– Unen puute vaikuttaa niin laajalti hyvinvointiin ja suoriutumiseen, että siitä pitäisi voida keskustella ilman tabuja. Työyhteisöjen tulisi tehdä unesta yhteinen arvo ja kehittää yhdessä keinoja sen parantamiseksi, Tuomilehto sanoo.

Hänen mukaansa ratkaisuja löytyy sekä yksilö- että organisaatiotasolta:

Tehtävien ajoittaminen – vaativimmat työt tulisi suorittaa silloin, kun energia on korkeimmallaan.

Taukojen lisääminen – lyhyet levonhetket parantavat keskittymiskykyä.

Työtehtävien muokkaus – jos väsymys on pitkäaikaista, työnantajan tulisi harkita tehtävien keventämistä.

Joustavat työajat – unihäiriöistä kärsiville voitaisiin tarjota mahdollisuus myöhempään aloitusaikaan.

Esihenkilöillä ja HR:llä keskeinen rooli

Tuomilehdon väitöskirjassa esitellään teorettinen malli,

joka auttaa tunnistamaan univajeen aiheuttamia haasteita ja tarjoaa työkaluja niiden hallintaan. Etenkin esihenkilöillä ja HR-ammattilaisten on tärkeää ymmärtää väsymyksen vaikutukset ja osata tarjota tukea.

– Työnantajien tulisi oppia näkemään uni osana työhyvinvointia. Yksilöllisetkin strategiat auttavat, mutta organisaation tuki on valtava voimavara, Tuomilehto korostaa.

Hänen mukaansa työpaikoilla voitaisiin järjestää koulutuksia nihygieniasta sekä luoda avoimempi ilmapiiri, jossa työntekijät uskaltaisivat kertoa väsymyksestään. Lisäksi työterveyshuolto voisi tarjota tarkempaa tukea unihäiriöiden ennaltaehkäisyyn.

Hyvä uni – kilpailuetu yrityksille?

Tutkimuksen mukaan univajeen huomioiminen ei ole vain työntekijöiden etu, vaan se voi parantaa myös yritysten tuloksia. Väsyneet työntekijät tekevät enemmän virheitä, ovat vähemmän innovatiivisia ja altistuvat useammin työuupumukselle. Sen sijaan hyvin lepäävä työvoima on tuottavampaa, motivoituneempaa ja kestää paremmin stressiä.

– Jos työyhteisö panostaa unenlaatuun, se näkyy positiivisesti sekä tyytyväisyyteen että kannattavuuteen, Tuomilehto sanoo.

Hänen tutkimuksensa herättää tärkeän keskustelun siitä, miten työelämä voisi paremmin huomioida unen kriittisen merkityksen. Kun univajeesta puhutaan avoimemmin ja siihen puututaan systemaattisesti, työyhteisöt voivat tulla sekä terveemmiksi että tehokkaammiksi.

**TÄMÄN UUTISLEHDEN VOIT LUKEA IHAN
MISSÄ TAHANSA**

Voit lukea tämän lehden missä tahansa, kuten tässä Sundomin saaristossa

ENNAKKOÄÄNESTYS

Ennakoäänestys alkoi 2.4 – näin äänestät etukäteen

ENNAKKOÄÄNESTYS Suomessa järjestetään 2.–8. huhtikuuta. Jokainen äänioikeutettu voi äänestää ennakkoon missä tahansa yleisessä ennakoäänestyspaikassa kotikunnasta riippumatta. Jokaisessa kunnassa on vähintään yksi ennakoäänestyspaikka, ja täydellinen luettelo löytyy osoitteesta www.valfinland.fi.

Myös ulkomailla voi äänestää ennakkoon tietyissä äänestyspaikoissa. Näiden paikkojen osoitteet ja lisätiedot ovat saatavilla samalta verkkosivustolta.

Äänestäessä on esitettävä voimassa oleva kuvallinen henkilöllisyystodistus, kuten passi, henkilökortti tai ajokortti. Äänioikeusilmoitusta ei tarvitse ottaa mukaan.

EU

Henriksson ajaa EU-laajuista varautumisopasta – Suomen malli Euroopan eturintamassa!

ANNA-MAJA HENRIKSSON (RKP) on tehnyt merkittävän aloitteen, joka voi mullistaa Euroopan unionin kriisivalmiuden. Yhdessä kollegoidensa kanssa hän on ehdottanut komission puheenjohtaja Ursula von der Leyenille EU-laajuisen varautumisopaan laatimista. Tämä hanke nostaa Suomen kokonaisturvallisuusmallin esimerkilliseen asemaan koko Euroopan mittakaavassa!

”On hienoa nähdä, kuinka Suomen pitkäjänteinen työ kansalaisten varautumisessa saa ansaitsemaansa huomiota. Tämä on osoitus siitä, että panostuksemme kokonaisturvallisuuteen on ollut oikea ja edistyksellinen”, kommentoi Henrikssonin aloitetta.

Henrikssonin ehdotus pohjautuu presidentti Sauli Niinistön raporttiin, joka korostaa kansalaisten keskeistä roolia varautumisessa. Tämä on erinomainen pohja EU:n varautumisunionistrategialle, joka tähtää 450 miljoonan euroopalaisen turvallisuuden parantamiseen.

”Tämä aloite on loistava esimerkki siitä,

miten voimme yhdessä parantaa Euroopan turvallisuutta. On tärkeää, että jokainen kansalainen tuntee olevansa osa yhteistä turvallisuusverkostoa”, Henriksson toteaa.

Suomen, Ruotsin ja Tanskan kansalliset varautumisopaat toimivat inspiraationa koko Euroopalle. Näissä maissa kansalaisille on jo tarjolla käytännönläheisiä ohjeita erilaisiin kriisitilanteisiin varautumiseen.

”Euroopan komissiolla on nyt aivanlaatuinen tilaisuus toimia koordinoivassa roolissa ja varmistaa, että parhaat käytännöt leviävät kaikkialle. Yhdessä olemme vahvempia!”, Henriksson päättää.

Tämä aloite on merkittävä askel kohti turvallisempaa ja yhtenäisempää Eurooppaa. Suomen rooli edelläkävijänä on tässä prosessissa korvaamaton.

Kuva: ©European Union
non, ON1998 – 2025

VASA

Vaasalaiset ovat onnellisia. Tosi onnellisia!

VAASSASSA ON AIHETTA JUHLAAN, sillä kaupungin tuoreen onnellisuuskyselyn tulokset ovat suorastaan loistavia! Vaasalaisten onnellisuuden keskiarvo on noussut ennätyslukemiin, 74,7 pisteeseen asteikolla 0–100. Tämä on huikea saavutus, joka kertoo vaasalaisten positiivisesta elämänsenteestä ja kyvystä nauttia arjen pienistä iloista.

Nousu synkistä ajoista kohti valoisampaa tulevaisuutta

Vuosi 2022 oli vaasalaisille poikkeuksellisen haastava. Venäjän hyökkäys Ukrainaan aiheutti turvattomuuden tunnetta ja taloudellista epävarmuutta, mikä heijastui myös onnellisuuskyselyssä. Nyt, vain kolme vuotta myöhemmin, vaasalaiset ovat kuitenkin osoittaneet uskomatonta resilienssiä ja kykyä löytää onni uudelleen. ”Tämä on merkittävä osoitus vaasalaisten vahvasta yhteishengestä ja kyvystä selviytyä vaikeuksista”, toteaa kaupungin edustaja. ”Olemme ylpeitä siitä, että vaasalaiset kokevat elävänsä onnellista ja tyytyväistä elämää.”

Onnellisuuden salaisuudet paljastuvat

Kyselyyn vastasi ennätysmäärä vaasalaisia, yhteensä 2306 henkilöä, mikä tekee tuloksista erityisen merkittäviä. Tutkimus paljasti useita avaintekijöitä, jotka edistävät vaasalaisten onnellisuutta: Oma asenne ratkaisee: Lähes puolet vastaajista uskoo, että onnellisuus on pitkälti itsestä kiinni. Optimismi kantaa: Vaasalaiset katsovat tulevaisuuteen luottavaisesti, sillä optimisteja on viisi kertaa enemmän kuin pessimistejä. Yhteisöllisyys ja aktiivisuus tuovat iloa: Vapaaehtoistyö ja liikunta ovat yhteydessä korkeampaan onnellisuuden tasoon. Pienten hetkien voima: Kyky löytää iloa arjen pienistä asioista on tärkein onnen lähde. Vaikka onnellisuusvarkaita on, ihmiset sopeutuvat Tutkimuksessa kartoitettiin myös ”onnellisuusvarkaita”, eli tekijöitä, jotka heikentävät onnellisuutta. Yleisimpiä olivat kivut ja säröt, liiallinen herkkyys, taloudelliset vaikeudet ja tehokkuuspaineet. On kuitenkin rohkaisevaa, että ihmiset pystyvät sopeutumaan ongelmiansa. Onnellisuus alenee vasta, kun varkaita on viisi tai enemmän.

Vaasa – onnellisuuden mallikaupunki

Vaasalaisten onnellisuuskokemukset ovat linjassa emeritusprofessori Markku Ojosen muiden tutkimusten kanssa, mikä vahvistaa tulosten luotettavuutta. Vaasa voi ylpeänä kutsua itseään onnellisuuden mallikaupungiksi, jossa asukkaat osaavat arvostaa elämän hyviä puolia.

”Tämä tutkimus on meille arvokas työkalu, jonka avulla voimme kehittää kaupunkia entistäkin paremmaksi paikaksi elää”, kaupungin edustaja toteaa. ”Haluumme jatkossakin panostaa asukkaidemme hyvinvointiin ja luoda edellytykset onnelliselle elämälle.

VAASA

Vaasa etsii asukkaiden ideoita Kruunumakasiinin tulevaisuuteen

OLE MUKANA MUOKKAA-

MASSA kaupungin kehitystä! Nyt vaasalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten yhtä kaupungin ikonisimmista alueista tulisi kehittää. Vuosina 1.–15.4.2025 asukkaat voivat osallistua karttakyselyyn ja kertoa näkemyksensä Kruunumakasiinin ja sen ympäristön tulevaisuudesta. Tämä on ainutlaatuinen tilaisuus jättää jälkesi paikkaan, jossa yhdistyvät historia, virkistyskäyttö ja kaupunkikehitys.

Kruunimakasiini- helmi, jolla on potentiaalia

Havsstrandsparkurissa sijaitseva Kruununtomagasinet on Museoviraston mukaan valtakunnallisesti kiinnostava rakennus. Varastoa ympäröivään alueeseen kuuluvat Prison Beach, Lindparken ja Skräddargrund – paikka, jossa puistot, leikkikentät ja venesatama kohtaavat. Nyt selvittämme, miten tätä Vaasan osaa voidaan parantaa vastaamaan sekä nykyisiä että tulevia tarpeita.

”Haluumme vahvistaa harrastusmahdollisuuksia ja parantaa erityisesti pyöräilyyhteyksiä. Lisäksi tarkastelemme venesataman käyttöä ja keräämme ideoita tulevaisuutta varten”, kertoo designarkkitehti Kati Vuohijoki.

Mielipiteilläsi on väliä – vas-

taa kyselyyn!

Digitaalisen karttakyselyn avulla kaikki kiinnostuneet voivat jakaa ajatuksiaan seuraavista aiheista:

Miten Kruunumakasiini-rakennusta käytetään tulevaisuudessa. Jalankulku- ja pyöräteiden parantaminen.

Puistojen, satama-alueiden ja muiden julkisten tilojen kehittäminen.

Kysely on avoinna 15. huhtikuuta 2025 asti, ja se on saatavilla kaupungin verkkosivuilla.

Haluatko saada äänesi kuuluviin toisella tavalla?

Kyselyn lisäksi asukkaat voivat antaa palautetta asemakaavan tavoitteista ja suunnasta myös sähköpostitse (planlaggningen@vasa.fi) tai varaamalla henkilökohtaisen tapaamisen Teknologivirastoon, Kirkkoesplanadi 26 A.

Seuraava vaihe: Suunnitelma esitellään vuonna 2025

Selvityksen tulokset muodostavat pohjan asemasuunnittelulle, jonka tavoitteena on esittää luonnos jo vuonna 2025.

Tule mukaan muokkaamaan Vaasaa! Älä missaa tilaisuutta vaikuttaa yhden kaupungin rakastetuimman alueen kehitykseen. Vastaa kyselyyn ja levitä sanaa – yhdessä voimme luoda kaikille sopivan paikan

TUULIVOIMA

Mahtavat tuulivoimapuistot lähiympäristöömme – Suomen suurin uusiutuvan energian investointi käynnistyy. Halsuan talous paranee kohisten.

SUOMEN UUSIUTUVAN energian murros saa uuden vauhdin, kun energiayhtiö OX2 aloittaa maamme kaikkien aikojen suurimman tuulivoimainvestoinnin. Rajamäenkylän ja Honkakankaan tuulipuistot tuovat puhdasta sähköä ja taloudellista hyötyä lähialueille – ja samalla vahvistavat Suomen asemaa vihreän energian edelläkävijänä.

Merkittävä energiamurros käynnistyy

OX2 investoi noin 700 miljoonaa euroa kahteen tuulivoimapuistoon, joiden yhteisteho on 472 megawattia. Tämä on suurin yksittäinen uusiutuvan energian investointi Suomessa ja koko Pohjoismaissa vuoden 2022 jälkeen.

Rajamäenkylän tuulipuisto

(367 MW) Isojoella ja Karijoella tuottaa tulevaisuudessa 1,25 terawattituntia sähköä vuodessa – riittää noin 250 000 kotitalouden vuosikulutukseen.

Honkakankaan tuulipuisto

(105 MW) Halsualla tuottaa 360 gigawattituntia vuodessa, mikä vastaa 73 000 kodin sähkönkäyttöä.

Kun puistot valmistuvat (2027–2028), ne tuottavat yhteensä 1,6 terawattituntia uusiutuvaa sähköä vuodessa.

Hyötyä paikallisille ja ympäristölle

Tuulipuistot tuovat alueille merkittäviä taloudellisia ja yhteiskunnallisia hyötyjä:

Kiinteistöverotulot kunnille yhteensä 2,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Rakennusvaihe työllistää paikallisia yrityksiä ja ammattilaisia.

Verkkoyhteydet toteutetaan innovatiivisesti suoralla 400 kV muunnolla – ensimmäistä kertaa Suomessa.

Isojoen kunnanjohtaja Juha Herrala korostaa hankkeen mer-

kitystä:

”Tämä on suurin uusiutuvan energian projekti kunnassamme ja merkittävä harppaus koko seudun elinvoimalle. Hyödyt näkyvät kuntalaisille monin tavoin.”

Suomen vihreä energia jatkaa kasvuun

OX2 on johtava tuulivoiman kehittäjä Suomessa, ja nämä uudet puistot ovat ensimmäiset, jotka jäävät yhtiön omistukseen.

”Investointipäätös on rohkeava viesti koko energiamarkkinalle. Kestävä kasvu vaatii konkreettisia tekoja, ja tämä on yksi niistä”, sanoo OX2 Finlandin maajohtaja Veli-Pekka Alkula.

Kun tuulivoima lisääntyy, myös Suomen itsenäisyys fossiilista polttoaineista vahvistuu. Uudet tuulipuistot ovat askel kohti vihreämpää tulevaisuutta – ja samalla ne tuovat työtä, verotuloja ja puhdasta energiaa suomalaisille koteihin.

EDUSKUNTA

Eheytyshoidot kielletään Suomessa

SUOMEN EDUSKUNTA on äänestänyt eheytyshoitojen kieltämisestä. Päätös tehtiin 28. maaliskuuta, ja äänestyksessä 125 kansanedustajaa kannatti kieltä, kun taas 49 äänesti vastaan. Kristillisdemokraatit ja Perussuomalaiset olivat kieltämistä vastaan.

Mitä ovat eheytyshoidot?

Eheytyshoidoilla tarkoitetaan käytäntöjä, joilla pyritään muuttamaan homoseksuaalin, biseksuaalin, transhenkilön tai intersukupuolisen henkilön seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti heteroseksuaaliseksi tai cis-sukupuoliseksi (henkilöksi, jonka sukupuoli-identiteetti vastaa syntymässä määriteltyä sukupuolta). Tällaisia hoitoja on pidetty haitallisina ja ihmisoi-keuksia loukkaavina.

Miksi ne kielletään?

Kansalaisaloite ”Ihminen on kokonainen – kielletään eheytyshoidot” korosti, että nämä menetelmät voivat aiheuttaa vakavia mielenterveysongelmia ja syrjintää. Eduskunnan mukaan nykyiset lait eivät ole riittävän selkeitä estämään tällaista toimintaa, minkä vuoksi tarvitaan erillinen kieltö.

Mitä tapahtuu nyt?

Lakivaliokunta aloittaa työn eheytyshoitojen kieltämiseksi lailla. Tavoitteena on suojata HLBTI-henkilöiden oikeuksia ja varmistaa, että kukaan ei joudu näiden haitallisten käytäntöjen kohteeksi.

Päätös on askel kohti inklusiivisempaa ja kunnioittavampaa suhtautumista kaikkien ihmisten identiteettiin ja seksuaaliseen suuntautumiseen.

TAITEIDEN YÖ

Vaasan Taiteiden yö täyttää kaupungin elokuussa – ilmoittautuminen nyt käynnissä

VAASAN RAKASTETTU KULTTUURIJUHLA, Taiteiden yö, valtaa kaupungin kadut ja aukiot jälleen 14. elokuuta 2025. Tapahtuman monipuoliseen ohjelmaan ilmoittautuminen on nyt avattu, ja mukaan toivotaan niin musiikin, taiteen kuin erilaisten yhdistysten ja seurojenkin tempauksia. Ilmoittautumisaikaa on 31. toukokuuta asti.

Taiteiden yö on tunnettu sen värikkästä ja eläväisestä tunnelmasta, ja tänäkin vuonna luvassa on perinteinen Taiteiden yön kulkue. Uutena lisäyksenä Vaasan torille nousee Taidekylä, joka tarjoaa esiintymis- ja esittelypaikan eri taiteenmuodoille.

Vaasan kaupungin verkkosivuilta löytyvät omat ilmoittautumislomakkeet niin musiikkiesityksille, muille esityksille kuin kulkueeseenkin. Tanssiryhmät, yhdistykset ja muut esiintyjät voivat ilmoittautua helposti verkkolomakkeiden kautta.

”Taiteiden yö on kaupunkilaisten yhteinen juhla, ja toivomme ohjelmaan mukaan taidetta ja kulttuuria sen eri muodoissa”, kannustaa kulttuurituottaja Geir Byrkjeland Vaasan kaupungin kulttuuri- ja kirjastopalveluista.

Taiteiden yö on vuosittain kerännyt suuren joukon osallistujia ja katsojia, ja se on vakiinnuttanut paikkansa yhtenä Vaasan kesän kohokohdista. Tapahtuma tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden paikallisille taiteilijoille ja yhdistyksille esitellä toimintaansa ja tuoda taidetta lähelle kaupunkilaisia.

STUDENTBLADET

Eläkeläinen vaihtaa suuntaa – skalpellista koulupöytään!

TÄSSÄ MUUTAMA KOMMENTTI Jessica Nygårdin kirjoittamaan informatiiviseen ja helppolukuiseen artikkeliin, joka julkaistiin Studentbladetissa tällä viikolla.

Opiskelijalehti löytyy täältä: www.stbl.fi

Ja tässä on joitain kommentteja:

Hans Björknäs, 79, on päättänyt, että eläkkeelle jääminen ei ole tarpeeksi jännittävää. 52 vuotta lääkärinä, kuuden kirjan ja sydänkohtauksen jälkeen hän ajatteli: ”Miksi et ryhtyisi toimittajaksi?” Joten nyt hän istuu Soc&komissa ja oppii sukupuolesta yhteiskunnassa, mikä on ilmeisesti kuin oppisi kokonaan uuden kielen.

Björknäs, jolla on ilmeisesti taipumus välttää kotitöitä (”Niin minun ei tarvinnut osallistua kodin siivoukseen”), on onnistunut perustamaan myös kolme sanomalehteä. Mutta hän ymmärsi, että pieni muodollinen koulutus ei ehkä ole pahitteeksi.

Vaikka hän on vanhempi kuin useimmat opiskelutoverinsa (ja

luultavasti jotkut heidän vanhemmistaan), hän ei ole kohdannut ikäyrjintää. Hän on kuitenkin vetänyt rajan ”tutustumispeleihin” tutustumisviikolla ja menee mieluummin kotiin vaimonsa luo.

Björknäs, joka ilmeisesti oli mukana Tšekkoslovakiassa miehityksessä 60-luvulla, osaa myös kertoa, kuinka paljon yliopisto-opinnot ovat muuttuneet. Liitutauluista ja värikynistä tietokoneisiin ja älypuhelimisiin. Ja ilmeisesti kirjoituskonekurssi oli yksi hänen aikansa tärkeimmistä.

Hänen neuvonsa nuorille opiskelijoille? Lue kirjoja ja hanki kalenteri. Äläkä stressaa, jos et tule ehdokkaaksi, se ei ole maailmanloppu. Björknäs, joka on ilmeisesti asiantuntija ottamaan rennosti, uskoo, että tämän päivän 60-vuotiaat ovat eilisen 40-vuotiaita. Joten miksi et käyttäisi tilaisuutta hyväksesi ja tekisi jotain uutta? Varsinkin jos se tarkoittaa, että sinun ei tarvitse siivota kotona

VIIKON TAIDE-ELÄMYS

Alexandra Theodora Frosterus-Sältin

6.12.1837, Inkoo

29.2.1916, Vaasa

Risunkerääjäeukko, 1875

TAPAHTUMAT

TIKANOJA

VUODEN TAIDETAPAHTUMA

Mestarillisen luonto- ja henkilökuvaaja Eero Järnefeltin (1863–1937) koko uraa käsittävä näyttely nähdään 25.5.2025 asti Tikanojan taidekodissa - eli vielä hyvin ehtii.

Vaasaan Järnefelt kytkeytyy siten, että hänen isänsä Alexander toimi Vaasan läänin kuvernöörinä vuosina 1888–1894. Alexander asui Rantakadulla ja perhe vuokrasi kesäpaikakseen Tottesundin kartanon Maksamaalta kesiksi 1891–1892. Eero Järnefeltin sisar Aino avioitui siellä Jean Sibeliuksen kanssa.

Näyttelyn on kuratoinut Ateneumin intendentti Timo Huusko ja näyttelyn Tikanojan taidekotiin on tuottanut Ateneum taidemuseo / Kansallisgalleria yhteistyössä

Vaasan museoiden kanssa.

LILLA TEATERN, HELSINKI

Katrina-musikaali

Jos sinulla ei ollut aikaa nähdä tätä urauurtavaa musikaalia Wasa-teatterissa, voit matkustaa Helsinkiin ja nähdä sen siellä:

Esityksiä:

5.4 klo 18.30

8.4 klo 18.30

9.4 klo 18.30

25.4 klo 18.30

26.4 klo 18.30

29.4 klo 18.30

30.4 klo 18.30

2.5 klo 18.30

3.5 klo 18.30

”Nuorta Katrinaa viehättää rakkaus muuttaa Pohjanmaalta Ahvenanmaalle merimiehen vaimoksi. Huolimatta siitä, että hänet jätetään yksin, hän

onnistuu kerta toisensa jälkeen pelkällä tahdonvoimalla astumaan yli ja voittamaan kaikki esteet, jotka kohtalo heittää hänen tielleen.

<https://abosvenskateater.fi/>

ATENEUM

maaliskuu 7, 2025

Kun Ateneum avaa Rajanylittäjät-näyttelyn ovet 7.3.2025, vierailijat kutsutaan kiehtoivalle aika- ja tilamatkalle. Ensimmäistä kertaa kerätään rohkeiden naisten teoksia, jotka aikansa rajoituksista huolimatta ylittivät maantieteelliset ja sosiaaliset rajat taiteen luomiseksi.

Tunnettujen nimien joukossa on kaksi vaasalaista taiteilijaa – rohkea maisemamaalari **Fanny Churberg** ja taitava muotokuva- ja laatumaalari **Alexandra Frosterus-Såltin**.

Vaasa-Vasa Baroque

Su / Sö 27.4 klo / kl. 17.00

Kaupungintalon juhlasali / Stadshusets festsal

Händel ja Roman Lontoossa – Händel möter Roman i London

Kajsa Dahlbäck, sopraano / sopran

Drottningholms barockensemble (SWE)

<https://vaasabaroque.com/>

VAASAN KUOROFESTIVAALI XXXI

22-24.5.2025

Vaasan kuorofestivaali on merkittävä kansainvälinen kuoromusiikin tapahtuma. Laulukauden iloinen ja sosiaalinen päätösjuhla on avoin kaikille kuoroille.

ILMAJOEN MUSIIKKIFESTIVAALI

”Isoviha” 1713-1721”

6.-15.6.2025

”Tämä voimakas ja ajan-kohtainen ooppera tuo vihan vuodet ja esi-isimme kohtalot takaisin Kyrönjoen rannoille.

Big Wrath on järkyttävä ja ravitseva tarina perhesiteistä, äidinrakkaudesta, sinnikkyyydestä ja yhteistyön voimasta tietyn ajan kuluessa,

kun Venäjän julma hyökkäyssota Suomea vastaan poltti Pohjanmaan mustaksi maaksi.”

www.musiikkijuhlat.fi

NÄRPES TEATER

”Maskinisterna”, ruotsinkielinen näytelmä Wickströmin veljeksistä ja heidän moottoritehtaastaan. käsikirjoituksesta ja ohjauksesta Erik Kiviniemi.

Ensi-ilta 28.6.25 klo 19

Muut esitykset:

1.7 klo 19

3.7. klo 19

7.7. klo 19

8.7. klo 19

10.7 klo 19

13.7. klo 17

15.7. klo 19

16.7. klo 19

17.7. klo 19

19.7. klo 19

KORSHOLMAN MUSIIKKI-JUHLAT

23.7.–30.7.2025

Yli sata taiteilijaa eri puolilta maailmaa kokoontuu heinäkuun lopussa viettämään musiikin ja yhdessäolon viikkoa. Tänä vuonna 43. vuosikymmenen juhlaohjelmistoon on koottu laaja ja monipuolinen ohjelma, jonka teemana on ”Sillat” ja alateemana ”Kuljetaan yhdessä”.

Festivaalin ohjelmistosta löytyy klassista musiikkia, tangoa, kansanmusiikkia, lastenkonsertteja ja ensimmäistä kertaa myös balkanmusiikkia

WASA FUTURE -FESTIVAALI

11-16.8.2025

Wasa Future Festival 2026 järjestetään 11.–16. elokuuta. Tapahtuma kokoaa osaavia ja motivoituneita henkilöitä elinkeinoelämästä, yliopistoista, alueellisista päätöksentekojärjestelmistä ja ministerikunnasta keskittymään ongelmien ratkaisemiseen Vaasassa ja eri puolilla Suomea.

Tilaisuutta voi seurata Wasa

Future Festivalin YouTube-kanavalla.

Wasan innovaatiokeskus

Gerbyntie 18

65230 Vaasa

<https://wasafuturefestival.fi/>

TAITEIDEN YÖ

14.8.2025

”Toivottavasti näemme taas ensi vuoden Taiteiden yössä”

<https://www.vaasa.fi/koeja-nae/kulttuuria-vaasassa-ja-seudulla/taiteiden-yo/>

RITZ

25.7.25 klo 19

MARI PALO – TANGO

Yksi Suomen halutuimmista sopraanoista sukeltaa tangin maailmaan.

Korsholman musiikkijuhlat

VAASAN KAUPUNGINTALO

27.7.25

KONSERTTI ROYAL

Amélie lähtee Belgradiin ystävineen

Korsholman musiikkijuhlat

KOKKOLAN SUUSKAMARI-KOKKOLAN SYYSKAMARI

Elokuu 2025 & 2026

www.kokkolansyyskamari.com

KÄLKKÄBRA Kokkolan Oopperajuhlat

14-16.11.25

”Ihmisiltä ihmisille ja oopperaa oopperan vuoksi”

www.kpkamariooppera.fi

RUSK

18-22.11.2025

Kamarimusiikkia Pietarsaaressa

Taiteellinen johtaja

Anna-Maria Helsing

Vuoden säveltäjä

MERENKURKUN SAARISTO

Museovirasto jakaa avustuksia kulttuuriympäristön hoitoon – nyt voi hakea rahoitusta maailmanperintökohteiden ja muinaismuistojen säilyttämiseen. Tämä koskee Merenkurkun saaristoakin.

AVUSTUSHAKEMUKSET jätettävä viimeistään huomenna. Eli vähän kiirettä on!

Suomen arvokkaat kulttuuriympäristöt ja maailmanperintökohteet saavat tukea kehittämiseen ja kunnostamiseen! Museovirasto on avannut kevään 2025 avustushaut maailmanperintökohteiden hoidolle, historiallisten rakennusten entistämiseksi ja muinaisjäännösten suojelulle. Avustuksia voi hakea 7.4.2025 asti valtion yhteisessä eavustuksia.fi -palvelussa. Mihin avustuksia voi käyttää?

Rahoituksella tuetaan mm.:

- Maailmanperintökohteiden korjaus- ja kunnostustöitä (esim. Vanha Rauma, Suomenlinna, Verla)
- **Isoin maailmanperintökohteita on ilman muuta Merenkurkun saaristo. Ja ehkä merkittävinkin.**
- Historiallisten rakennusten restaurointia
- Muinaisjäännösten hoitoa ja tutkimusta
- Kestävää liikenneinfran suunnittelua kulttuuriympäristöissä

Suomen seitsemän maailmanperintökohdetta tarvitsevat jatkuvaa huolenpitoa

Unescon suojelukohteet, kuten Struven ketju ja Petäjaveden vanha kirkko, ovat kansainvälisesti arvokasta perintöä. Niiden säilyttäminen edellyttää taitavaa suunnittelua ja perinteitä kunnioittavia korjaustapoja.

– ”Maailmanperintökohteiden tulisi olla esimerkkejä hyvästä korjauskäytännöstä, jotta ne inspiroivat myös muita kulttuuriympäristöjen hoidossa”, Museovirasto painottaa.

OOPPERA JA BALETTI

Oopperan ja baletin kausi 2025–2026 tarjoaa klassikoita ja uusia elämyksiä

SUOMEN KANSALLIS-OOPPERAN ja -baletin tuleva kausi yhdistää kiehtovasti perinteitä ja nykyaikaa. Luvassa on suuria klassikoita, rohkeita uusia teoksia ja monipuolista tanssia baletista strettdanceen.

Syyskausi alkaa uudella tulkinnalla balettiklassikosta Giselle, joka sijoittuu 1950-luvun Italian. Samaan aikaan lavalle nousee Humperdinckin rakastettu Hannu ja Kerttu uutena suomenkielisenä versiona.

Kevään kohokohtiin kuuluu Aamutähti, Karl Ove

Knausgårdin romaaniin pohjautuva ooppera, jonka säveltäjänä on Sebastian Fagerlund. Lisäksi Mark-Anthony Turnagen ooppera Juhlat, joka perustuu Thomas Vinterbergin elokuvaan, saa Suomen ensiesityksensä. Bartókin Herttua Siniparran linna nähdään koskettavana versiona, jossa tutkitaan muistisairaudesta parisuhteeseen.

Baletin puolella nähdään tuoreita tuulahduksia, kuten Pulse, jossa kolme koreografia yhdistää strettdancen ja nykytanssin. Kausi huipentuu kaksoisensi-iltaan: Sibeliuksen

sinfoninen runoelma Luonnotar ja Tšaikovskin ooppera Jolanta, joka kertoo sokean prinsessan tarinan.

Uutuuksien lisäksi ohjelmistoon palaavat suositut teokset, kuten CircOpera, Elektra, Tosca, Pähkinänsärkijä ja Hiirikuningas sekä Don Quijote. Kansallisoopperan orkesteri jatkaa konserttisarjaansa Musiikkitalossa, jossa yksi kauden kohokohtista on 80-vuotisjuhlakonsertti oopperan kuorolle. Luvassa on sykähdyttäviä elämyksiä niin oopperan ja baletin ystäville kuin uusillekin katsojille.

HELENE SCHJERFBECK

Helene Schjerfbeckin teokset saapuvat New Yorkin Met-museoon – ensimmäinen suomalaisnäyttely maailmankuulussa taidelinnassa

Ateneumin taidemuseo 2.4.2025

SUOMEN TAIDEHISTORIAN

kirjoitetaan uusi merkittävä luku, kun Helene Schjerfbeckin teokset nähdään New Yorkin Metropolitan Museum of Artissa (The Met) 5.12.2025–5.4.2026. Tämä on ensimmäinen kerta, kun suomalaisen taiteilijan näyttely avautuu yhdessä maailman arvostetuimmista taidemuseoista. Näyttely on Ateneumin ja Jane ja Aatos Erkon säätiön Klassikot maailmalle -hankkeen yhteistyön hedelmä.

Unelmien täyttymys suomalaiselle taiteelle

”Tämä on unelmien täyttymys sekä minulle että koko suomalaiselle taiteelle. The Met on vertaansa vailla oleva museo, ja on valtava kunnia, että juuri Helene Schjerfbeckin teokset saavat tilan sen seinillä”, kertoo Ateneumin museonjohtaja Anna-Maria von Bonsdorff.

Näyttely esittelee Schjerfbeckin (1862–1946) koko uran ajanjakson – varhaisista nuoruuden töistä syvällisiin omakuviin. Yli 60 teoksen joukossa nähdään muotokuvia, asetelmia ja maisemia, kuten klassikoita Toipilas (1888), Ompelijatar (1905) sekä useita omakuvia. Erityisenä nähtävyytenä on Pitsihuivi (1920), jonka The Met hankki kokoelmiinsa vuonna 2023 – se on ensimmäinen suomalaisen taiteilijan teos museon kokoelmissa.

Helene Schjerfbeck: Mustaustainen omakuva (1915). Kansallisgalleria / Ateneumin taidemuseo, kokoelma Hallonblad. Kuva: Kansallisgalleria / Yehia Eweis.

Kansainvälinen yhteistyö ja nykytaidekävelyt

Näyttely sijoittuu The Metin Robert Lehman -siipeen, ja sen kuraattorina toimii museon asiantuntija Dita Amory. Konsulttina on Anna-Maria von Bonsdorff. Näyttelyä säestää The Metin julkaisema kattava luettelo, jossa on myös von Bonsdorffin artikkeli.

Schjerfbeckin näyttelyn rinnalle nousee myös suomalaisen nykytaiteen katselmus: Remix the Archive -näyttely galleriassa touko-kesäkuussa 2025 esittelee generatiivista taidetta, joka on luotu

Kansallisgallerian avoimesta kokoelmadatasta. Näkyvillä on muun muassa Ilmo ja Aarni Kapasen palkittu teos Loom of Reality.

Suomalainen taide valloittaa maailman

Schjerfbeckin teokset ovat olleet menestys myös aiemmin kansainvälisesti: vuonna 2019 Lontoon Royal Academy of Arts -näyttely keräsi ylistystä, ja Japanin ja Saksan kiertueet 2014–2016 vahvistivat hänen asemaansa maailmantaiteilijana.

Klassikot maailmalle -hankkeen ansiosta myös muut suomalaiset mestarit saavat

kansainvälistä näkyvyyttä: Pekka Halosen näyttely avautuu Pariisiin Petit Palais'ssa marraskuussa 2025, ja Akseli Gallen-Kallelan teoksia oli juuri nähtävillä Wienin Belvederessa.

Kuka oli Helene Schjerfbeck?

Schjerfbeck loi oman modernin tyylinsä, karsien maalausistaan kaiken tarpeettoman. Hänen omakuvansa kertovat syvällisestä taiteilijamatkasta nuoruudesta vanhuuteen. Ateneumin kokoelma sisältää yli 200 hänen teostaan – maailman laajimman Schjerfbeck-kokoelman.

KIRJA

HISTORIALLINEN KIRJALLISUUS

Karl August Tavaststjerna: Aatelismies Romantikko vaikeiden aikojen pyörremyrskyssä Waasan Päivälehti julkaisee *Kovina aikoina*

KARL AUGUST TAVASTSTJERNA, suomenruotsalaisen kirjallisuuden kiistanalainen ja suuri tähti, syntyi vuonna 1860 aatelissukuun Mikkelissä. Jo lapsuudessa hän koki yläluokkaisen elämän varjot, kun hänen äitinsä kuoli lavantautiin hoitaessaan kerjäläisiä nälänhädän aikana. Tämä traaginen tapahtuma teki lähemättömän vaikutuksen nuoreen Karl Augustiin, mikä heijastui myöhemmin hänen teoksiinsa.

Tie kouluun

Tavaststjernassa oli kivinen. Isänsä kuoleman jälkeen hän joutui eversti Constantin Ruinin holhoukseen, eivätkä opinnot Helsingin ammattikorkeakoulussa juurikaan innoittaneet. Hän kaipasi paluuta Pariisiin taidekentälle, mutta palasi lopulta pettyneenä Suomeen. Tämän jälkeen hänen kirjallinen uransa alkoi kuitenkin kukoistaa.

Tavaststjerna oli kiistanalainen hahmo, ”isänmaan isänmaanystävä”, joka vihasi Suomen älyllistä ilmapiiriä ja kielitaisteluita. Hän janoi kansainvälistä tunnustusta ja liikkui Pariisin taiteilijapiireissä, mutta samalla hän kuvasi teoksissaan suomalaisen yhteiskunnan ristiriitoja ja epäoikeudenmukaisuuksia. Romaani *Hårda tider* (1891) on brutaali kuvaus 1860-luvun nälänhädävuosista, joissa jalo romantiikka törmää synkkään todellisuuteen.

Tavaststjernan kynä oli terävä ja satiirinen. Hän ei kaihtanut kuvata yhteiskunnan pimeää puolta, ja hänen työnsä herätti aikanaan paljon keskustelua. Hän oli realistinen, joka ei kaunistellut todellisuutta, mutta samalla hänellä oli kauneutta ja

harmoniaa kaipaavan romantiikon sielu.

Tavaststjernan kirja *Hårda tider* ja suomennos *Kovina aikoina* julkaistaan jatkossa *Waasa Päivälehd*en verkkosivuilla.

Hänen elämänsä päättyi traagisesti Porissa vuonna 1898, vain 37-vuotiaana. Tarinan mukaan hänelle annettiin lääkkeen sijaan tappava annos lampuöljyä, muiden lähteiden mukaan se oli sairaanhoitajan virhe. Tämä näennäisesti absurdi kuolema on hänen ristiriitaisen elämänsä loppu.

Tavaststjernan perintö elää suomenruotsalaisessa kirjallisuudessa. Hänen teoksensa ovat ajattomia kuvauksia ihmisen roolista vaikeina aikoina, ja hänen satiirinen kynänsä raapaisee edelleen yhteiskunnan pintaa. Hän oli jalo romantikko, joka uskalsi katsoa todellisuutta silmiin ja kuvailla sen raakuutta.

Hänen kirjansa *Kovina aikoina* on virstanpylväs suomalaisessa kirjallisuudessa, joka kuvaa nälkävuosien kurjuutta ja epätoivoa. Tavaststjerna ei säästä lukijaa, vaan näyttää nälän, sairauden ja kuoleman kauheat kasvot. Hän kuvailee myös ihmisten epätoivoisia yrityksiä selviytyä ja jopa käyttää toisiaan hyväkseen. Kirja on karu kuvaus ajasta, jolloin Suomi oli

Karl August Tavaststjerna (1860-1898) Wikimedia Commons
köyhä ja nälkäinen maa.

Tavaststjernan huumori oli mustaa ja sarkastista. Hän pilkkasi aateliston tekopyhyyttä ja porvariston ahneutta. Hän ei säästellyt sanojaan, ja hänen teoksensa ovat täynnä teräviä havaintoja ja osuvia vertailuja.

Hän oli kirjailija, joka uskalsi nauraa vakavillekin asioille.

Tavaststjerna oli myös erittäin lahjakas. Hän kirjoitti runoja, näytelmiä ja romaaneja, ja hän oli myös taitava toimittaja. Hän perusti oman sanomalehden, mutta se ei menestynyt taloudellisesti. Hän oli visionääri, joka halusi muuttaa maailmaa, mutta hänellä oli myös realistinen käsitys sen raakuudesta.

Karl August Tavaststjerna oli kiistanalainen ja kiehtova hahmo, joka jätti lähemättömän jäljen suomenruotsalaiseen kirjallisuuteen. Hänen teoksensa ovat edelleen ajankohtaisia, ja niitä luetaan ja tutkitaan edelleen.

Hän oli jalo romantikko, joka uskalsi katsoa todellisuutta silmiin ja kuvailla sen raakuutta.

AMOS REX

Anna Estarriolan teokset vievät katsojan mukaan monitulkintaisen todellisuuden labyrinttiin – Amos Rexin uusi näyttely haastaa aistit ja ajattelun

MITÄ TAPAHTUU, kun todellisuus ei olekaan sitä, miltä se ensi silmäyksellä näyttää? Entä jos kaikki ympärillämme oleva – esineet, äänet, tilat – onkin lavastettua, muokattua ja tarkoituksella aseteltua? Katalonialaissyntyisen, Helsingissä asuvan mediataiteilija Anna Estarriolan uusi näyttely *Staged Circumstances and Piles of Things* Amos Rexissä kutsuu katsojan purkamaan todellisuuden kerroksia ja astumaan mukaan monimutkai-

seen, aistilliseen seikkailuun.

Näyttely, joka avattiin yleisölle 2. huhtikuuta, on Estarriolan laajan yksityisnäyttely tähän mennessä. Se levittäytyy Amos Rexin maanalaisiin saleihin kuin elävä labyrintti, jossa jokainen teos on oma maailmansa – toisinaan hämmästyttävän konkreettinen, toisinaan häilyvän abstrakti.

Lavastettuja tiloja ja muuttuvia

merkityksiä

Estarriolan teoksissa yhdistyvät veistokset, liikkuva kuva, ääni ja elektroniikka, luoden dynaamisia installaatioita, jotka reagoivat katsojan läsnäoloon. Näyttelyn nimi (*Lavastettuja olosuhteita ja kasoittain asioita*) viittaa sekä teosten fyysiseen rakenteeseen että niiden filosofiseen lähtökohtaan: miten meidän ympärillämme olevat asiat saavat merkityksensä? Voimmeko luottaa silmiimme ja muihin aistihimme?

”Estarriolan teokset eivät vain kerro tarinoita – ne aktivoivat katsojaa osallistujaksi. Hänen installaationsa ovat kuin pieniä teatteriesityksiä, joissa jokainen voi löytää oman roolinsa,” kertoo näyttelyn kuraattori Katariina Timonen.

Tieteen ja taiteen risteyskohtia

Estarriolan taiteessa on nähtävissä vahva vaikutus luonnontieteistä, erityisesti kvanttifysiikasta ja neurotieteestä. Hänen teoksissaan tutkitaan, miten aivot käsittelevät informaatiota ja miten me rakennamme ympärillemme järjestystä kaoottisesta maailmasta.

”Haluan, että katsojat kyseenalaistavat sen, mitä he näkevät. Onko se, mitä näen, todella olemassa? Vai onko se vain konstruktio, jonka olen sisäistänyt?” Estarriola pohtii.

Hänen töitään on esitelty kansainvälisesti, ja niitä kuuluu muun muassa Kansalliskokoonpanoon ja Saastamoisen säätiön kokoelmiin. Vuonna 2015 hän sai merkittävän AVEK-palkinnon, ja hänet on myönnetty myös valtion viisivuotinen taiteilija-apuraha.

Kokeile, kosketa, kumoa odotukset Amos Rexin näyttely ei ole perinteinen taidekokonaisuus, jossa katsoja kulkee hiljaa teosten ohi. Tässä labyrintissä jokainen liike, katse tai kosketus voi muuttaa kokemusta. Estarriolan teokset saavat aivot työskentelemään – ne hämmentävät, rikkovat odotuksia ja jättävät katsojan miettimään, mikä on todellista ja mikä lavastettua.

Staged Circumstances and Piles of Things on nähtävillä Amos Rexissä 2. huhtikuuta – 1. syyskuuta 2025. Samassa tilassa esitellään myös Enni-Kukka Tuomelan *Expanding Empathies* -näyttely, joka tarjoaa mielenkiintoisen vastapainon Estarriolan teoksille.

Kuvat: Anna Estarriola, *System-Amos Rex-Aukusti Heinonen*

AnnaEstarriola_03_Amos Rex_StellaOjala

AVARUUS

Amazon Kuiper – Satelliitti-internet mullistaa maailman

Project Kuiperin ensimmäinen satelliittilaukaisu on ratkaiseva hetki avaruuden laajakaistamarkkinoiden valtapelissä

9 huhtikuuta Cape Canaveralista Floridasta on määrä laukaista Atlas V -kantoraketti, jonka kyydissä on 27 satelliittia. Se saattaa kuulostaa rutiinilta avaruusteollisuudessa – mutta tällä kertaa kyse ei ole mistä tahansa laukaisusta. Kyseessä on Amazonin Project Kuiperin lähtölaukaus, yksi historian kunnianhimoisimmista hankkeista, jonka tavoitteena on muuttaa koko ihmiskunnan tapa kytkeytyä internetiin.

Tämän projektin takana on verkkokauppajätti Amazon, joka on tunnettu kirjoista, kodinkoneista – ja nyt myös avaruuden kautta toimitettavasta internetistä.

□ **Internet koko maailmalle**
Maailmassa on yhä lähes neljä miljardia ihmistä ilman vakaata internetyhteyttä. Amazon haluaa muuttaa tämän. Project Kuiperin tavoitteena on sijoittaa matalalle Maan kiertoradalle (LEO) yhteensä 3 236 satelliittia, jotka tarjoavat nopeaa ja vakaata laajakaistayhteyttä alueille, joille kaapelien ja mastojen rakentaminen on kallista tai mahdotonta.

Kyse on Yhdysvaltojen maaseudusta, Andien kouluista, Saharan laitamiin sairaaloista – ja jopa Atlantilla seilaavista laivoista.

“Tässä ei ole kyse vain teknologiasta. Kyse on tiedon tasa-arvosta,” sanoi Kuiper-hankkeen johtaja Rajeev Badyal aiemmassa haastattelussa. “Rakennamme siiltaa digitaalisen kuilun yli.”

□ □ **Tiukka aikataulu**
Laukaisu tapahtuu yli vuoden alkuperäisestä aikataulusta myöhässä. Nyt aika käy vähiin. Yhdysvaltain televiranomaisen FCC:n vaatimusten mukaan Amazonin on saatava vähintään puolet satelliiteistaan kiertoradalle ennen heinäkuuta 2026 – muuten lupa voi raueta. Tämä tarkoittaa, että Amazonin on kasvatettava laukaisutahiaan nopeasti.

Vuonna 2023 Amazon laukaisi kaksi testisatelliittia – KuiperSat-1 ja KuiperSat-2 – joiden tulokset olivat lupaavia. Nyt yhtiö siirtyy seuraavaan vaiheeseen: massatuotantoon ja toistuviin laukaisuihin vuosina 2024–2025.

□ □ **Näin Kuiper toimii**
Kuiper-satelliitit kiertävät Maata noin 590–630 kilometrin korkeudessa. Ne hyödyntävät Ka-taajuusalueella tiedonsiirtoon sekä laserteknologiaa satelliittien väliseen viestintään, mikä vähentää

maanpäällisten tukiasemien tarvetta ja nopeuttaa tiedonsiirtoa.

Amazon kehittää myös asiakaspäätelaitteita – pieniä antennejä, jotka ovat pizzalaatikon kokoisia ja maksavat alle 400 dollaria. Strategia on selvä: edullinen laitteisto tekee yhteydestä saavutettavan kotitalouksille ja pienyrityksille ympäri maailmaa.

□ **Kilpailu kiertoradalla**
Amazon ei ole ensimmäinen. Elon Muskin SpaceX:n Starlink-palvelulla on jo yli 5 000 aktiivista satelliittia ja miljoonia käyttäjiä maailmanlaajuisesti. Myös britti-intialainen OneWeb ja kiinalainen GuoWang rakentavat omia satelliittiverkostojaan. Avaruudesta on tulossa uusi suuryritysten taistelukenttä.

Miten Kuiper eroaa kilpailijoistaan?
Rahoitus: Amazonin taustalla on Jeff Bezos – maailman kolmanneksi rikkain ihminen – ja yhtiöllä on resurssit rakentaa infrastruktuuria massiivisella skaalalla.

AWS: Amazon Web Services on jo maailman suurin pilvipalvelualusta. Yhteys Kuiperin ja AWS:n välillä voi tarjota yrityksille syrjäseuduilla suoran pääsyn pilvipalveluihin, datavarastoihin ja tekoälyratkaisuihin ilman kaivettuja kuitukaapeleita.

Ekosysteemi: Parempi yhteys tarkoittaa, että yhä useammat ihmiset voivat käyttää Amazonin palveluja, kuten verkkokauppaa, Prime Video -suoratoistoa ja Alexa-avustajaa. Tämä ei siis ole vain teknologiaprojekti – vaan myös liiketoimintastrategia, jonka potentiaali on valtava.

□ **Eettisiä ja ympäristöllisiä kysymyksiä**

Hankkeeseen liittyy kuitenkin myös huolia. Kritiikkiä on esitetty lisääntyvästä “avaruusromusta” – vanhoista satelliiteista, jotka voivat törmätä muihin laitteisiin. Amazon lupaa ohjata käytöstä poistettavat satelliitit pois kiertoradalta ja polttaa ne ilmakehässä, mutta globaali ratkaisu ongelmaan puuttuu yhä.

Lisäksi keskustelua herättää kysymys siitä, pitäisikö maailmanlaajuisen internetyhteyden olla yksityisten yritysten käsissä. Pitäisikö yhteys olla julkinen perusoikeus eikä markkinaehtoinen palvelu?

□ **Seuraava askel: laukaisu 9. huhtikuuta**

Kun raketti nousee taivaalle Cape Canaveralista 9. huhtikuuta, katseet eivät kohdistu pelkästään avaruuteen – vaan koko digitaalisen maailman tulevaisuuteen. Project Kuiper on teknologinen jättiläydytys, mutta myös symboli uudesta aikakaudesta, jossa avaruudesta on tullut markkinapaikka, ei enää vain tiedelaboratorio.

YMPÄRISTÖ JA TERVEYS

MIKROMUOVIT

Mikromuovit – näkymätön uhka ympäristölle ja terveydelle

MIKROMUOVIT, alle viiden millimetrin kokoiset muovihukkaset, ovat nousseet viime vuosina merkittäväksi ympäristö- ja terveyshuolen aiheeksi. THL:n seminaari 25.3.2025 tarjosi kattavan katsauksen mikromuovitutkimuksen nykytilaan, paljastaen samalla tämän monimutkaisen ongelman laajuuden ja vakavuuden. Seminaarissa esitetyt tiedot, yhdistettynä omiin havaintoihini, muodostavat hälyttävän kuvan mikromuovien vaikutuksista ympäristöömme ja mahdollisesti myös terveyteemme.

Mikromuovit ovat kiinteitä muovihukkasia, jotka koostuvat funktionaalisten lisäaineiden seoksista. Niitä on havaittu lähes kaikkialla ympäristössä, aina syvistä meristä korkeille vuoristoille. Pienen kokonsa vuoksi ne kulkeutuvat helposti veden ja ilman mukana, päätyen lopulta ravintoketjuun. Seminaarissa korostettiin, että mikromuovien tutkimus on monialaista, ja siihen osallistuu tutkijoita muun muassa teknisen fysiikan, ympäristö- ja biotieteiden, fotonikan, farmasian, kliinisen ravitsemustieteen ja jopa oikeustieteen aloilta. Tämä monialaisuus kuvastaa mikromuovien monimutkaisuutta ja niiden laajaa vaikutusta eri elämäntilanteilla.

Tutkimusmäärän räjähdysmäinen kasvu viime vuosina kertoo mikromuovien ajankohtaisuudesta ja tutkijoiden kasvavasta huolesta. Seminaarissa tuotiin esiin, että viidessä vuodessa tutkimusten määrä on 20-kertaistunut. Tämä kehitys on positiivinen, mutta samalla se korostaa tarvetta yhtenäisille tutkimusmenetelmille ja vertailukelpoisille tuloksille. Tällä hetkellä Euroopassa on käytössä jopa 17 erilaista menetelmää mikromuovien tunnistamiseen, mikä vaikeut-

taa tulosten vertailua ja kokonaiskuvan muodostamista.

Yksi seminaarin keskeisistä teemoista oli mikromuovien esiintyminen vesistöissä. Suomessa on tutkittu mikromuovien esiintymistä pintavesissä, sedimentissä, järvissä, hulevedessä, jäässä ja jopa kaloissa. Tulokset ovat huolestuttavia: mikromuoveja on havaittu noin joka neljännessä tutkitussa kalassa (Kallaveden kalat). Tämä osoittaa, että mikromuovit ovat jo laajasti levinneet Suomen vesistöihin ja päätyneet osaksi ravintoketjua.

Kerrotaan että jopa purukumeista on äytenyt mikromuovia.

Seminaarissa tuotiin esiin, että saamme ruoan mukana viikoittain pankkikortin suuruisen määrän mikromuovia. Tämän pitkäaikaiset terveysvaikutukset ovat vielä pitkälti tuntemattomia, mutta mahdolliset riskit ovat huolestuttavia. Mikromuovien on todettu ai-

heuttavan solutoksisuutta, oksidatiivista stressiä, tulehdusreaktioita ja jopa genotoksisuutta. Lisäksi muoveissa olevat yli 10 000 erilaista lisäainetta voivat aiheuttaa lisäriskejä.

Erityisen huolestuttavaa on mikromuovien mahdollinen vuorovaikutus suoliston mikrobiston kanssa. Suoliston mikrobisto on ratkaisevan tärkeä immuunijärjestelmän ja yleisen terveyden kannalta. Mikromuovien vaikutukset tähän herkkään ekosysteemiin ovat vielä suurelta osin tuntemattomia, mutta tutkimukset ovat käynnissä. Lisäksi on havaittu, että nanomuovit voivat ylittää veri-aivoesteeseen, mikä herättää huolta niiden mahdollisista vaikutuksista aivojen toimintaan.

Oma huoleni kohdistuu erityisesti mikromuovien mahdollisiin vaikutuksiin sydän- ja verisuoniterveyteen. Vaikka suoraa yhteyttä mikromuovien ja sepelvaltimotautien välillä ei ole vielä osoitettu, on olemas-

sa useita mekanismeja, joiden kautta mikromuovit voisivat mahdollisesti vaikuttaa sydän- ja verisuoniterveyteen. Esimerkiksi mikromuovien aiheuttama tulehdusreaktio voi edistää ateroskleroosia, eli valtimoiden kovettumista. Lisäksi mikromuovien sisältämät kemikaalit voivat vaikuttaa verenpaineeseen ja veren hyytymiseen. Nanomuovien kyky ylittää veri-aivoeste herättää myös kysymyksiä niiden mahdollisista vaikutuksista sydämen toiminnan säätelyyn.

Seminaarissa tuotiin esiin useita haasteita ja mahdollisuuksia mikromuovien torjunnassa. Yksi keskeinen haaste on ihmisten kyvyttömyys elää täysin ”muovittomasti” nyky-yhteiskunnassa. Muovi on läsnä lähes kaikilla elämäntilanteilla, ja sen korvaaminen kokonaan on valtava haaste. Toinen suuri huolenaihe on mikromuovien pääsy maaperään, mikä voi vaikuttaa globaaliin ruoantuotantoon.

Seminaarissa mainittiin käyttömuovidirektiivi esimerkkinä siitä, että poliittisilla päätöksillä voidaan vaikuttaa mikromuovien leviämiseen. Lisäksi pohdittiin mahdollisuutta hyödyntää muovien hajottavia mikrobeja mikromuovien torjunnassa. Tämä on lupaava tutkimusalue, joka voi tarjota uusia ratkaisuja tähän globaaliin ongelmaan.

Yhteenvedon voidaan todeta, että mikromuovit ovat vakava uhka ympäristölle ja mahdollisesti myös terveydelle. Tarvitsemme lisää tutkimusta mikromuovien vaikutuksista, yhtenäisiä tutkimusmenetelmiä ja tehokkaita toimia mikromuovien pääsyn estämiseksi ympäristöön. On myös tärkeää lisätä tietoisuutta mikromuovien haitoista ja edistää kestävämpiä vaihtoehtoja muoville.

LATINALAISET SITAATIT

Kylläpä roomalaiset olivat viisaita!

Totta tosiaan, olivatpa roomalaiset viisaita! Nämä sitaatit, joita käytetään lähes päivittäin, ovat kaikki peräisin Rooman valtakunnasta.

Rooman valtakunta oli viisauden ja älyn kehto. Monet tuon ajan sanonnat ja sitaatit ovat säilyneet vuosisatojen ajan ja inspiroivat sekä antavat meille oivalluksia edelleen. Tässä artikkelissa tutkimme joitakin mieleenpainuvimpia latinalaisia sitaatteja ja niiden merkityksiä.

Mieleenpainuvia latinalaisia sitaatteja

- "Carpe diem"
 - o Merkitys: Tartu hetkeen.
 - o Selitys: Tämä runoilija Horatiuksen kuuluisa sitaatti kehottaa meitä nauttimaan jokaisesta hetkestä täysin siemauksin.
- "Veni, vidi, vici"
 - o Merkitys: Tulin, näin, voitin.
 - o Selitys: Julius Caesar lausui nämä sanat nopean sotavoiton jälkeen. Ne symboloivat tehokkuutta ja päättävyyttä.
- "Alea iacta est"
 - o Merkitys: Arpa on heitetty.
 - o Selitys: Tämäkin sitaatti on Julius Ceasarilta, ja hän sanoi sen ylittäessään Rubicon-joen armeijansa kanssa, aloittaen siten sisällissodan.
- "Errare humanum est"
 - o Merkitys: Erehtyminen on inhimillistä.
 - o Selitys: Tämä sanonta muistuttaa meitä siitä, ettei kukaan ole täydellinen ja että me kaikki teemme virheitä.
- "Dum spiro, spero"
 - o Merkitys: Niin kauan kuin hengitän, toivon.
 - o Selitys: Tämä sitaat-

ti ilmaisee järkkymätöntä toivoa ja sinnikkyyttä vaikeuksien edessä.

- "Ad astra per aspera"
 - o Merkitys: Tähtiin vaikeuksien kautta.
 - o Selitys: Tämä usein mottona käytetty sitaatti korostaa, että menestys vaatii ponnistelua ja että esteet on voitettava.
- "Memento mori"
 - o Merkitys: Muista, että kuolet.
 - o Selitys: Tämä sitaatti on muistutus elämän katoavaisuudesta ja nykyhetkessä elämisen tärkeydestä.
- "Si vis pacem, para bellum"
 - o Merkitys: Jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan.
 - o Selitys: Tämä Publius Flavius Vegetius Renatukselle usein liitetty sitaatti viittaa siihen, että sotilaallinen voima voi olla välttämätöntä rauhan ylläpitämiseksi.
- "O tempora, o mores!"

o Merkitys: Oi aikoja, oi tapoja!

- o Selitys: Ciceronin käyttämä ilmaisu, jolla ilmaistaan huolta tai tyytymättömyyttä vallitsevaan tilanteeseen.
- "Festina lente"
 - o Merkitys: Kiirehdi hitaasti.
 - o Selitys: Keisari Augustukselle liitetty sitaatti kehottaa tasapainoiseen lähestymistapaan, jossa yhdistyvät nopeus ja tarkkuus.
- "Vox populi, vox Dei"
 - o Merkitys: Kansan ääni, Jumalan ääni.
 - o Selitys: Tämä sitaatti ilmaisee ajatuksen, että yleisellä mielipiteellä on tietty auktoriteetti tai pätevyys.
- "Amor vincit omnia"
 - o Merkitys: Rakkaus voittaa kaiken.
 - o Selitys: Vergiliuksen sitaatti ylistää rakkauden voimaa ja sen kykyä voittaa esteitä.

• "Audere est facere"

- o Merkitys: Rohkastuminen on tekemistä.

o Selitys: Tämä sitaatti korostaa riskien ottamisen ja toimimisen tärkeyttä omien tavoitteiden saavuttamiseksi.

- "De gustibus non est disputandum"
 - o Merkitys: Makusioista ei voi kiistellä.
 - o Selitys: Tämä sitaatti muistuttaa, että maku on subjektiivinen ja että siitä on turha väitellä.

Yllä olevat latinalaiset sitaatit ovat vain pieni otos Rooman valtakunnan meillemme antamasta viisaudesta. Nämä sanonnat ja sitaatit ovat edelleen ajankohtaisia ja antavat meille arvokkaita oivalluksia elämästä, rakkaudesta, menestyksestä ja monesta muusta.

ONNI

Onnellisuuden maantiede – Pakina Suomesta ja Vaasasta

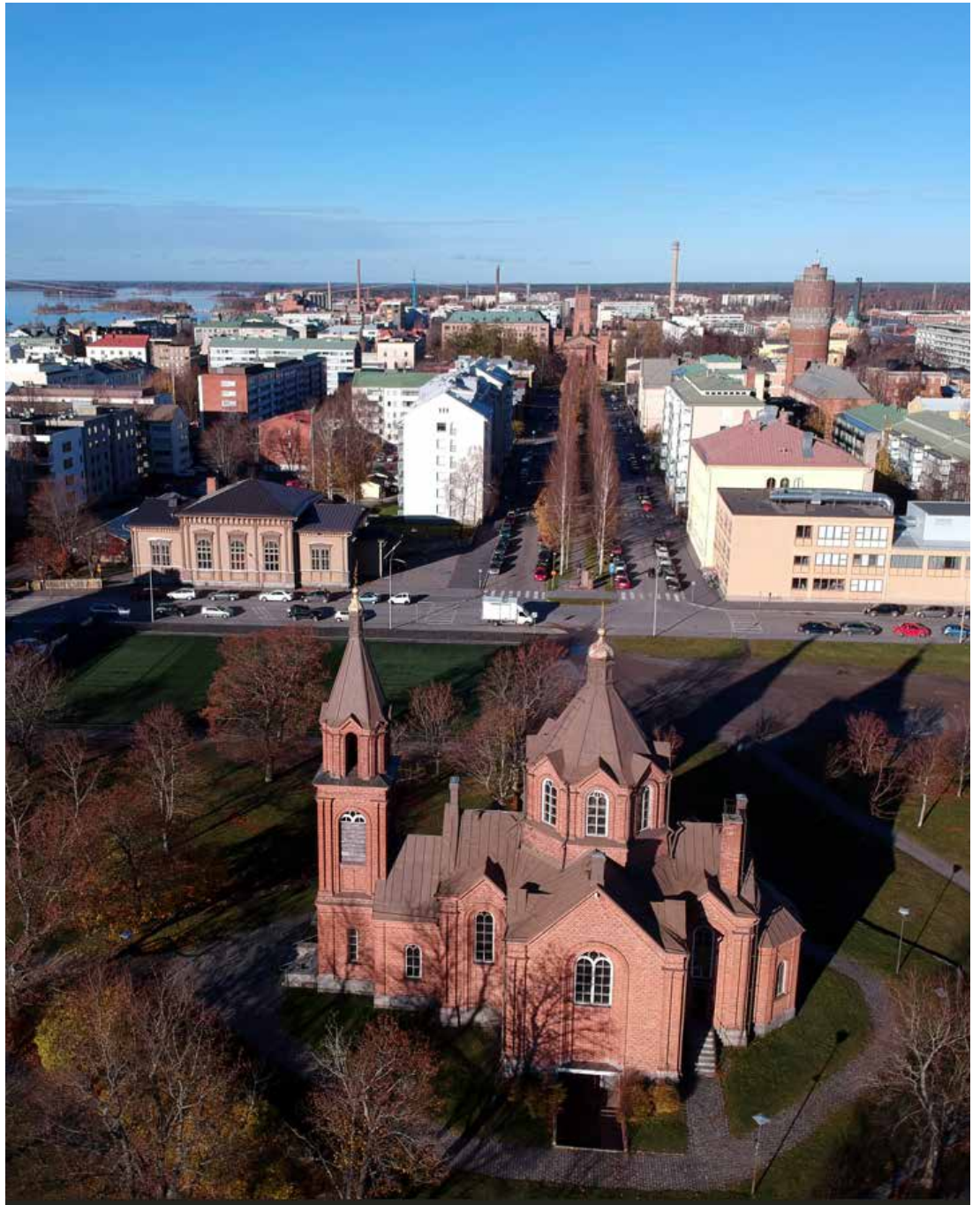
Kahdeksan vuotta peräkkäin! Se on kuin olympiakultaa maratonilla, mutta onnellisuudessa. Suomi, tämä pohjoinen maa, jossa on tuhansia järviä ja vielä enemmän hyttysiä, on jälleen kruunattu maailman onnellisimmaksi maaksi. World Happiness Report 2025 on täällä ja Suomi on jälleen kärjessä.

Joku voi ihmetellä, mitä Suomen vesillä on? Tai ehkä se on raikas ilma, pitkät kesäillat tai lakritsintuoksuinen sauna? Tai ehkä, vain ehkä, onko se hiljainen, mutta niin lämmin suomalainen kansansielu?

Kun katsot luetteloa, näet selkeän kuvion. Pohjoismaat hallitsevat Tanskaa, Islanti ja Ruotsi ovat tiiviisti perässä. Sitten tulevat Alankomaat ja Costa Rica eksoottisena yllätyksenä. Listan pohjalla ovat kuitenkin sellaiset maat kuin Malawi, Libanon, Sierra Leone ja viimeisenä mutta ei vähäisimpänä Afganistan.

Kontrastit ovat silmiinpistäviä. Turvallisesta ja vauraasta Suomesta sodan runtelemiin ja köyhiin maihin. Se saa sinut ajattelemaan, mitä onnellisuus todella on. Onko se aineellista vaurautta vai jotain muuta? Jotain aineettomampaa, kuten turvallisuutta, yhteisöllisyyttä ja luottamusta?

Ja sitten on Vaasa, kaupunki, jonka sanotaan olevan Suomen onnellisin. Jos Suomi on maailman onnellisin maa, niin varmasti Vaasan täytyy olla maailman onnellisin kaupunki? Kuvittelen onnellisia vaasalaisia kävelemässä rantakadulla, syömässä jäätelöä ja nauramassa lokkien kanssa. Tai he voivat istua rauhassa puistossa, nauttia auringosta ja tuntoa sisäistä rauhaa, jota vain vaa-

salainen voi tuntea.

Ne, jotka eivät ole käyneet Vaasassa, tuntevat luultavasti voimakasta kaipuuta vierailulla jonain päivänä tässä onnellisessa kaupungissa. He haluavat nähdä omin silmin tämän onnen Mekan. He haluavat hengittää iloista ilmaa, maistaa iloista vettä ja ehkä, vain ehkä, saada pienen välähdyksen suomalaisesta onnesta, josta kaikki

puhuvat.

Mutta olipa kyseessä Vaasa, Helsinki tai muualla Suomessa, on selvää, että tässä maassa tapahtuu jotain erityistä. Ehkä se ei ole yksittäinen tekijä, vaan monien yhdistelmä. Ehkä juuri suomalainen sisu, sekoitus itsepäisyyttä ja sinnikkyyttä, antaa suomalaisille mahdollisuuden selviytyä niin pimeistä talvista kuin vaikeista naapureista-

kin. Saunomisesta puhumattakaan.

Oli salaisuus mikä tahansa, voimme kaikki oppia Suomesta jotain. Ehkä kyse on elämän pienten asioiden arvostamisesta, kiitollisuudesta siitä, mitä sinulla on, ja toisistamme huolehtimisesta. Tai ehkä se on vain hyvä sauna ja riittävästi lakritsia ja näkkileipää.

KEHITYSMAAT

AFRIKAN RUOKA- JA LÄÄKEPULA

USA on lopettanut Afrikkaan suunnattua kehitysapua, melkein kokonaan. Mitkä seuraukset tästä voi olla.

Yhdysvallat on pitkään ollut yksi suurimmista ulkomaisen avun antajista Afrikalle, ja se tarjoaa vuosittain miljardeja dollareita terveysaloitteiden, ruokaturvan, koulutuksen ja talouskehityksen tukemiseen. Jos Yhdysvallat lopettaisi äkillisesti kaiken avun mantereelle, seuraukset olisivat katastrofaaliset, pahentaisivat nykyisiä kriisejä ja luoisivat uusia. HIV-epidemian mahdollisesta räjähdysmäisestä kasvusta lääkeresistenttien HIV-kantojen nousuun ja lisääntyneeseen nälkään, heijastusvaikutukset tuntuisivat kaikkialla Afrikassa ja sen ulkopuolella.

HIV-epidemia: tikittävä aikapommi
Yksi välittömimmistä ja tuhoisimmista avun leikkaamisen seurauksista olisi vaikutus HIV:n hoito- ja ehkäisyohjelmiin. Yhdysvaltain presidentin vuonna 2003 käynnistämä AIDS-hätäsuunnitelma (PEPFAR) on ollut kulmakivi maailmanlaajuisessa HIV/AIDSin vastaisessa toiminnassa. PEPFAR on tarjonnut hengenpelastavaa antiretroviraalista hoitoa (ART) miljoonille ihmisille, tukenut ennaltaehkäisyohjelmia ja vahvistanut terveydenhuoltojärjestelmiä Afrikassa.

Jos Yhdysvaltain apu lopetettaisiin, antiretroviraalisten lääkkeiden toi-

mitukset häiriintyisivät vakavasti. Miljoonat ihmiset, jotka luottavat näihin lääkkeisiin HIV:n hallinnassa ja AIDSin etenemisen estämisessä, jäisivät ilman hoitoa. Tämä voi johtaa aidsiin liittyvien kuolemien jyrkkään kasvuun, mikä kumoo vuosien edistyksen. UNAIDSin mukaan noin 25,6 miljoonaa ihmistä Saharan eteläpuolisessa Afrikassa elää HIV-tartunnan saaneena, ja monet ovat riippuvaisia PEPFAR-rahoitteisista ohjelmista selviytyäkseen.

Lisäksi hoidon keskeyttäminen voi johtaa lääkeresistenttien HIV-kantojen kehittymiseen. Kun potilaat eivät ota lääkkeitään johdonmukaisesti, virus voi mutatoitua ja tulla vastustuskykyiseksi lääkkeille, mikä vaikeuttaa sen hoitoa. Tämä ei ainoastaan vaarantaisi yksilön terveyttä, vaan aiheuttaisi myös merkittävän kansanterveydellisen riskin, koska lääkeresistentti HIV voisi levitä nopeasti ja heikentää maailmanlaajuisia pyrkimyksiä hallita epidemiaa.

Nälkä ja ruokaturvattomuus: syvenevä kriisi

Yhdysvaltain avulla on ratkaiseva rooli Afrikan ruokaturvan puutteen torjunnassa. Yhdysvaltain kansainvälisen kehityksen viraston (USAID) ja muiden järjestöjen rahoittamat ohjelmat tarjoavat hätär-

uoka-apua, tukevat maatalouden kehitystä ja parantavat miljoonien ihmisten ravitsemusta. Jos tätä apua leikattaisiin, jo ennestään vakavasta elintarvikepulasta kärsivät maat ajautuisivat kuilun partaalle.

Maat kuten Somalia, Etelä-Sudan ja Jemen (vaikkakaan eivät Afrikassa, jotka ovat vahvasti riippuvaisia Yhdysvaltain avusta) olisivat erityisen haavoittuvia. Nämä maat kamppailevat jo konfliktien, ilmastonmuutoksen ja taloudellisen epävakauden kanssa, jotka ovat jättäneet miljoonat nälkähädän partaalle. Ilman Yhdysvaltain apua Maailman ruokaohjelmalla (WFP) ja muilla järjestöillä olisi vaikeuksia tarjota riittävää ruoka-apua, mikä johtaisi lisääntyneeseen aliravitsemukseen, ja nälkähätään.

Lapset kärsivät eniten.

Varhaislapsuuden aliravitsemus voi aiheuttaa hidastumista, heikentää kognitiivista kehitystä ja lisää alttiutta sairauksille. Laajalle levinneen aliravitsemuksen pitkän aikavälin seuraukset olisivat syvällisiä, ja ne vaikuttaisivat paitsi yksilöiden elämään myös kokonaisten kansakuntien taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen.

Terveydenhuoltojärjestelmien romahtaminen

Yhdysvaltain apu on ollut avainasemassa terveydenhuoltojärjestel-

mien vahvistamisessa kaikkialla Afrikassa. HIV/AIDS-ohjelmien lisäksi Yhdysvaltain rahoituksella tuetaan äitien ja lasten terveyttä, rokotuskampanjoita ja tartuntatautiin, kuten malarian ja tuberkuloosin, torjuntaa. Avun leikkaaminen jättäisi monet terveydenhuoltojärjestelmät alirahoitetuksi ja huonosti varustautuneiksi vastaamaan väestönsä tarpeisiin.

Taloudellinen ja poliittinen epävakaus

Yhdysvaltain avun vetäytymisellä voi olla myös merkittäviä taloudellisia ja poliittisia seurauksia. Monet Afrikan maat ovat riippuvaisia ulkomaisesta avusta täydentääkseen budjettejaan ja rahoittaakseen kehityshankkeita. Tuen äkillinen leikkaus voi johtaa taloudelliseen epävakauteen, julkisten palvelujen vähenemiseen ja työttömyyden lisääntymiseen.

Poliittinen epävakaus voi myös kasvaa, kun hallitukset kamppailevat vastatakseen väestönsä tarpeisiin. Joissakin tapauksissa tämä voi johtaa yhteiskunnalliseen levottomuuteen, konflikteihin ja massamuuttoon. Tästä johtuva epävakaus ei vaikuttaisi vain Afrikkaan, vaan sillä voisi olla myös maailmanlaajuisia vaikutuksia, kuten lisääntyneet pakolaisvirrat ja lisääntyneet turvallisuushuolet.

MINNA CANTH

MINNA CANTH

”Naiskysymys on ihmiskunnan kysymys”

Minna Canthin päivä 19 maaliskuuta

Miksi maailman onnellisimmassa maassa on niin paljon naisiin kohdistuva väkivalta?

Suomi juhlii 19. maaliskuuta Minna Canth -päivää, joka on omistettu yhden Suomen merkittävimmistä kirjailijoista ja yhteiskunnallisista vaikuttajista. Minna Canth (1844–1897) oli aikansa edelläkävijä, joka nosti esiin naisten oikeuksia ja yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta teoksissaan ja puheissaan. Hänen tunnetuksi tullut lause, ”Naiskysymys ei ole vain naiskysymys, se on ihmiskunnan kysymys”, kuvaa hyvin hänen näkemystään siitä, että naisten aseman parantaminen ei ole vain naisten oma etu, vaan se hyödyttää koko yhteiskuntaa. Tämä ajatus on edelleen merkityksellinen, erityisesti kun tarkastelemme nykypäivän haasteita, kuten naisten väkivaltaista kohtelua.

Minna Canth: Elämä ja perintö

Minna Canth syntyi Tampereella vuonna 1844 ja kasvoi perheessä, joka arvosti koulutusta. Hän opiskeli opettajaksi Jyväskylän seminaarissa, mikä oli harvinainen mahdollisuus naiselle tuohon aikaan. Avioiduttuaan hän muutti Kuopioon, jossa hän aloitti kirjailijan uran ja nousi yhdeksi Suomen tunnetuimmista kirjailijoista. Canth teki teoksissaan tiukkaa yhteiskuntakritiikkiä, käsitellen aiheita kuten naisten oikeudet, köyhyys ja uskonnon rooli yhteiskunnassa. Hänen näytelmänsä ”Työmiehen vaimo” (1885) on yksi tunnetuimmista teoksista, joka käsittelee naisen asemaa avioliitossa ja yhteiskunnassa.

Canth ei pelkästään kirjoittanut naisten oikeuksista, vaan hän toimi itse aktiivisesti yhteiskunnallisessa keskustelussa. Hän oli ensimmäisiä suomalaisia naisia, jotka käyttivät julkista alustaa vaatimaan yhteiskunnallisia muutoksia. Hänen aja-

Minna Canth-patsas Kuopiossa

tuksensa naisten tasa-arvosta ja yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta ovat säilyneet ajankohtaisina vielä tänäkin päivänä.

Suomi: Onnellisuus ja ristiriidat

Suomi on usein palkittu maailman onnellisimmaksi maaksi, ja se on tunnettu korkeasta elintäostaan, hyvinvointiyhteiskunnastaan ja tasa-arvosta. Maailmanlaajuisissa vertailuissa Suomi on myös yksi turvallisimmista maista. Kuitenkin, vaikka Suomi on monessa suhteessa esimerkkiyhteiskunta, naisten väkivaltaisen kohtelun määrä on hälyttävän korkea. Tilastojen mukaan Suomi on Euroopan unionin toiseksi korkeimman naisiin kohdistuvan väkivallan

tasoinen maa. Tämä ristiriita herättää kysymyksiä siitä, miksi näin on ja miten tähän voidaan puuttua.

Yksi selitys voi olla se, että Suomi on tehnyt merkittäviä edistysaskeleita tasa-arvon saralla, mikä on saattanut johtaa siihen, että naisten väkivaltaan puututaan aktiivisemmin ja siitä raportoidaan enemmän kuin joissain muissa maissa. Toisaalta tämä ei poista sitä tosiasiaa, että väkivalta on edelleen merkittävä ongelma. Naisiin kohdistuva väkivalta on usein piilotettua, ja se liittyy syvällä yhteiskunnassamme juurtuneisiin rakenteisiin ja asenteisiin.

Naiskysymys on ihmiskunnan kysymys

Minna Canthin lause ”Naisky-

symys ei ole vain naiskysymys, se on ihmiskunnan kysymys” on tänä päivänä ajankohtaisempi kuin koskaan. Naisiin kohdistuva väkivalta ei ole vain naisten ongelma, vaan se on koko yhteiskunnan ongelma. Se heijastaa syvempiä rakenteellisia ongelmia, kuten vallan ja kontrollin käyttöä, sukupuolten välistä epätasa-arvoa ja kulttuurisia normeja, jotka sallivat väkivallan normalisoitumisen.

Väkivallan ehkäisemiseksi tarvitaan monipuolista lähestymistapaa. Koulutus ja tiedottaminen ovat keskeisiä, jotta väkivallan syitä ja seurauksia ymmärretään paremmin. Lisäksi on tärkeää tukea uhreja ja tarjota heille turvapaikkoja ja apua. Yhteiskunnan tulisi myös puuttua syrjiviin rakenteisiin ja edistää tasa-arvoa kaikilla elämänalueilla.

Minna Canthin perintö muistuttaa meitä siitä, että naisten oikeudet ovat keskeinen osa yhteiskunnan kehitystä. Kun naisten asema parantuu, hyötyy siitä koko yhteiskunta. Suomi on edennyt pitkän matkan tasa-arvon saralla, mutta Minna Canthin sanoma on edelleen merkityksellinen: naiskysymys on ihmiskunnan kysymys, ja sen ratkaiseminen vaatii kaikkien panosta.

Minna Canthin ajatukset ja työ ovat inspiroineet sukupolvia, ja hänen perintönsä elää edelleen. Hänen lauseensa ”Naiskysymys ei ole vain naiskysymys, se on ihmiskunnan kysymys” toimii muistutuksena siitä, että tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden edistäminen on kaikkien vastuulla. Suomi on tehnyt merkittäviä edistysaskeleita, mutta naisten väkivaltaisen kohtelun korkea taso osoittaa, että työtä on vielä tehtävänä. Minna Canthin henkiin uskollisina meidän tulisi jatkaa taistelua yhteiskunnasta, jossa kaikki voivat elää turvallisesti ja tasa-arvoisesti.

TERVEYS

ADHD

Jopa 19% pojista syö ADHD-lääkkeitä – onko kyseessä yli-diagnosointi? ADHD-diagnoosien räjähdysmäinen kasvu herättää huolta asiantuntijoissa.

Lasten ja nuorten ADHD-diagnoosien määrä on jatkanut huolestuttavaa kasvuaan Suomessa, ilmenee Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) uusimmista tiedoista. Erityisen huolestuttavaa on poikien ADHD-lääkkeiden käytön yleisyys, joka on joissakin hyvinvointialueissa noussut jopa 19 prosenttiin alakouluikäisistä pojista. Tämä herättää vakavia kysymyksiä siitä, onko kyseessä todellinen neurokehityshäiriöiden lisääntyminen vai mahdollisesti yli-diagnosointi.

Tilastot kertovat karua kieltään: vuonna 2023 noin 11 prosentilla alakouluikäisistä pojista oli ADHD-diagnosi, ja 13–17-vuotiailla pojilla vastaava osuus oli noin 10 prosenttia. Tyttöilläkin diagnoosien määrä on kasvanut,

mutta poikien osuus on edelleen huomattavasti suurempi. Erityisesti Itä-Suomessa ADHD-diagnoosit ja lääkkeiden käyttö ovat yleisimpiä, kun taas Pohjanmaalla ja Itä-Uudellamaalla ne ovat harvinaisempia.

THL:n ylilääkäri Terhi Aalto-Setälä myöntää, että ADHD-oireet tunnetaan nykyään hyvin, ja tutkimuksiin hakeudutaan aiempaa useammin. Hän kuitenkin painottaa, että oireilua voi selittää moni muukin tekijä kuin ADHD, minkä vuoksi tarvitaan huolellista selvittelyä. ”Tämä on merkittävä haaste erityisesti koulu- ja opiskeluterveydenhuololle, jonne tämä selvittelypaine enenevästi kohdistuu”, Aalto-Setälä toteaa.

Kelan erikoistutkija Miika Vuori on samoilla linjoilla.

Hän huomauttaa, että suuret alueelliset erot diagnooseissa ja lääkehoidossa viittaavat siihen, että tutkimus- ja hoitokäytännöissäkkin on merkittävää alueellista vaihtelua. ”Tähän tulee kiinnittää nykyistä enemmän huomiota”, Vuori korostaa.

Asiantuntijat ovat huolissaan siitä, että ADHD:n hoitokäytännöt ja mahdollinen virhediagnostiikka ovat herättäneet huolta Suomen lisäksi myös muissa maissa, kuten Islannissa ja Ruotsissa. Islannissa ADHD-lääkkeiden käyttö lapsilla ja nuorilla on jopa yleisempää kuin Suomessa.

On selvää, että lasten ja nuorten ADHD on myös yhteiskunnallinen kysymys. Yli-diagnosointi voi johtaa siihen, että lapset ja nuoret saavat lääkkeitä, joita he eivät välttämättä tarvitse, ja tämä voi aiheuttaa haitallisia sivuva-

ikutuksia. Toisaalta hoitamaton ADHD voi johtaa vakaviin ongelmiin, kuten koulunkäynnin vaikeuksiin, sosiaalisiin ongelmiin ja mielenterveysongelmiin.

THL:n ja Kelan asiantuntijoiden mukaan alakouluikäisten poikien ADHD-diagnoosien vuosiesiintyvyys Suomessa tulee nousemaan nykytietojen valossa noin 15 prosenttiin ja 13–17-vuotiailla tytöillä noin 8–10 prosenttiin ennen kasvun tasaantumista. Tämä tarkoittaa, että yhä useampi lapsi ja nuori saa ADHD-diagnoosin ja lääkityksen.

Onkin tärkeää, että ADHD:n diagnosointi ja hoito perustuvat huolelliseen arviointiin ja että lapsen tai nuoren yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Lisäksi tarvitaan lisää tutkimusta siitä, mitkä tekijät vaikuttavat ADHD:n yleistymiseen ja miten yli-diagnosointia voidaan ehkäistä.

ILMASTONMUUTOS

Helmikuu 2025: Varoituksen kuiskauksia lämmössä

Helmikuu 2025 pirsii jälleen yhden huolestuttavan merkin ilmasto-tietoihin vahvistaen jatku- van globaalin lämpötilojen nousun. Copernicus paljasti ERA5-data-aineistonsa avulla, että se oli kolmanneksi lämpimin koskaan kirjattu helmikuu, jonka globaali keskimääräinen pintailman lämpötila oli 13,36 °C. Vaikka vain pieni ero (0,03 °C) erotti sen neljänneksi lämpimimmistä vuonna 2020, laajempi tarina kertoo jatkuvasta, hälyttävästä lämmöstä.

Luvut maalaavat karun kuvan: Helmikuu 2025 kohosi 1,59 °C esiteollisen tason (1850–1900) yläpuolelle, mikä on kriittinen kynnyksarvo, joka korostaa globaalin lämpenemisen kiihtyvää vauhtia. Erityisesti 19 viimeisestä 20 kuukaudesta on ylittänyt tämän 1,5 °C:n ra-

jan, mikä on tilasto, joka, vaikka se voi vaihdella hieman eri data-aineistojen välillä, korostaa nykyisen ilmastotilanteemme vakavuutta.

Pohjoinen talvi (joulukuu 2024 – helmikuu 2025) heijasti tätä suuntausta ja kirjattiin toiseksi lämpimimmäksi koskaan, vain hieman edellisen vuoden huippua alittaan. Lisäksi 12 kuukauden jakso maaliskuusta 2024 helmikuuhun 2025 kirjattiin myös 1,59 °C esiteollisen tason yläpuolelle, mikä vahvistaa pitkän aikavälin lämpenemissuuntausta.

»Helmikuu 2025 jatkaa kahden viime vuoden aikana havaittujen ennätystai lähes ennätyslämpötilojen sarjaa«, totesi Samantha Burgess, ECMWF:n ilmaston strateginen johtaja. Tämä jatkuva lämpö ei ole pelkkä tilasto; se muuttuu konkreettisi-

ksi seurauksiksi, erityisesti ennennäkemättömäksi merijään sulamiseksi. »Ennätystai lähes ennätysalhaiset merijääpeitteet molemmilla navoilla« ovat ajaneet globaalin merijääpeitteen kaikkien aikojen minimiin, mikä on kylmävä todiste planeetan nopeasta muutoksesta.

Eurooppa, jossa koettiin intensiivisen lämmön taskuja, esitti monipuolisen kuvan. Maanosan keskimääräinen helmikuun lämpötila oli yli vuosien 1991–2020 keskiarvon, mutta ei kymmenen lämpimimmän joukossa. Pohjois-Fennoskandia, Islanti ja Alpit kärsivät helteestä, kun taas Itä-Euroopassa koettiin keskimääräistä kylmempää lämpötiloja. Tämä alueellinen vaihtelu korostaa ilmastomallien monimutkaista vuorovaikutusta.

Maalämpötilojen lisäksi myös

valtameret lämpenevät. Merenpinnan keskimääräinen lämpötila (SST) helmikuussa 2025 oli toiseksi korkein koskaan kirjattu, saavuttaen 20,88 °C. Vaikka se oli hieman viileämpi kuin ennätysellinen helmikuu 2024, SST:t pysyivät hälyttävän korkeina monissa valtamerialtaissa, ja Meksikonlahti ja Välimeri todistivat laajentuvia ennätysalueita.

Tämä Copernicuksen lehdistötiedote on enemmän kuin pelkkä lukujen kokoelma. Se on vahva muistutus siitä, että planeetan ilmasto on muutoksessa ja seuraukset tulevat yhä näkyvämmiksi. 1,5 °C:n kynnyksarvon jatkuva ylittäminen, ennennäkemätön merijään menetys ja ennätyselliset meren lämpötilat ovat kaikki oireita lämpenevästä maailmasta. Ne toimivat kehoituksena toimia ja kehottavat meitä nopeuttamaan pyrkimyksiä hillitä ilmastomuutosta, ennen kuin varoituksen kuiskauksista tulee korvia huumaava melu.

SUOMALAINEN TUTKIMUS

Olemme paljon enemmän kuin luulimme:

Maailman väestö uudelleen arvioitiin suomalaisessa tutkimuksessa

Maailman väestön todellisen määrän on pitkään ollut mietitty, herättänyt keskustelua ja huolta. Vuosikymmenten ajan viralliset luvut ovat viitanneet siihen, että maapallolla asuu noin 8 miljardia ihmistä. Suomalaiset tutkijat Josias Láng-Ritter, Marko Keskinen ja Henrikki Tenkanen julkaisivat kuitenkin 18. maaliskuuta 2025 Nature Communications -lehdessä urauurtavan tutkimuksen, joka kyseenalaistaa nämä arviot. Heidän tutkimuksensa paljastaa, että maailman väestö – erityisesti maaseudulla – saattaa olla huomattavasti suurempi kuin aiemmin on oletettu. Tutkimuksen otsikko Globaalit ruudukkopohjaiset väestötiedot aliarvioivat systemaattisesti maaseudun väestön herättää kysymyksiä siitä, kuinka tarkka käsityksemme maailman väestöstä todellisuudessa on.

Tutkimus: Systemaattinen väestötietojen validointi

Tutkimus keskittyy globaaleihin ruudukkopohjaisiin väestötietoihin, joita hallitukset, kansalaisjärjestöt ja tutkijat käyttävät kestäväan kehityksen, resurssien jakamisen ja katastrofien hallinnan politiikkojen kehittämiseen. Nämä aineistot, kuten WorldPop, GWP, GRUMP, LandScan ja GHS-POP, kalibroidaan yleensä käyttämällä kaupunkien väestötietoja, koska kaupunkialueita on helpompi seurata ja mitata. Maaseudun väestötietojen tarkkuus on kuitenkin jäänyt suurelta osin tutkimatta – nyt asti.

Suomalainen tutkijaryhmä suoritti systemaattisen validoinnin näistä aineistoista vertaamalla niitä raportoituihin ihmisten siirtotietoihin 307 suuresta patohankkeesta 35 maassa. Nämä hankkeet, jotka usein sisältävät maaseudun väestön siirtämisen, tarjosivat ainutlaatuisen mahdollisuuden arvioida väestön arvioiden tarkkuutta maaseudulla. Tulokset olivat merkittäviä: kaikissa tutkimisissa aineistoissa oli huomattavia aliarvioita, ja maaseudun väestö aliarvioitiin -53 %:sta -84 %:iin. Jopa tarkin aineisto, WorldPop, aliarvioi maaseudun väestön puolella.

Tutkimuksen tulosten merkitys Näiden tulosten vaikutukset ovat merkittäviä. Jos maaseudun väestöä aliarvioidaan näin suurilla marginaaleilla, se viittaa siihen, että maailman väestö saattaa olla huomattavasti suurempi kuin virallinen 8 miljardin arvio. Vaikka tutkimus ei tarjoa uutta arviota maailman väestöstä, se herättää mahdollisuuden siitä, että todellinen määrä saattaa olla miljardeja suurempi, erityisesti kun otetaan huomioon, että maaseudulla asuu merkittävä osa maailman väestöstä.

Tämä aliarviointi vaikuttaa laajalti. Maaseudun väestöt jäävät usein syrjään palveluiden, resurssien ja päätöksenteon osalta. Jos heidän väestöään aliarvioidaan systemaattisesti, se pahentaa olemassa olevia epätasa-arvoja ja heikentää kestäväan kehityksen tavoitteiden

saavuttamista. Esimerkiksi maaseudun väestön aliarviointi voi johtaa riittämättömään resurssien jakamiseen terveydenhuollon, koulutuksen ja infrastruktuurin aloilla, mikä ylläpitää köyhyyden ja alikehityksen kierteitä.

Miksi maaseudun väestö aliarvioidaan?

Tutkimus tunnistaa useita syitä maaseudun väestön aliarviointiin globaaleissa aineistoissa. Ensinnäkin kaupunkialueet ovat helpompia seurata niiden korkean väestötiheyden ja paremman infrastruktuurin ansiosta, mikä tekee niistä ensisijaisen kohteen datankeruulle. Toiseksi maaseudulla ei usein ole hallinnollista kapasiteettia suorittaa tarkkoja väestönlaskentoja, mikä johtaa aukkoihin tiedois-

sa. Kolmanneksi väestöaineistoja luotaessa käytetyt mallit perustuvat yleensä kaupunkien tietoihin, jotka eivät välttämättä sovellu maaseudulle.

Tutkijat korostavat, että maaseudun väestötietojen tarkkuuden parantaminen vaatii monipuolista lähestymistapaa. Tähän kuuluu väestönlaskentojen vahvistaminen, vaihtoehtoisten väestönlaskentamenetelmien (kuten satelliittikuvien ja matkapuhelintietojen) hyödyntäminen sekä väestömallien uudelleen kalibrointi, jotta ne vastaavat paremmin maaseudun todellisuutta.

Laajempi kysymys: Mikä on maailman todellinen väestömäärä?

Tutkimuksen tulokset saavat meidät pohtimaan uudelleen, mitä tiedäm-

me – tai luulemme tietävämme – maailman väestöstä. Jos maaseudun väestöä aliarvioidaan näin suurilla marginaaleilla, herää kysymys: kuinka monta ihmistä maapallolla todella asuu? Vaikka tutkimus ei tarjoa lopullista vastausta, se viittaa siihen, että todellinen väestömäärä saattaa olla huomattavasti suurempi kuin viralliset arviot.

Tämä mahdollisuus vaikuttaa merkittävästi globaaleihin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, ruokaturvaan ja resurssien hallintaan. Suurempi väestö tarkoittaisi suurempaa resurssien tarvetta, lisääntyneitä painetta ekosysteemeille ja kiihtynyttä kilpailua maasta ja vedestä. Se vaatisi myös globaalien politiikkojen ja strategioiden uudelleenarviointia, jotta ne perustuisivat tarkkoihin tietoihin.

Eteenpäin: Kutsu toimintaan

Suomalainen tutkimus toimii herätyskellona maailman yhteisölle. Se korostaa kiireellistä tarvetta parantaa väestötietojen tarkkuutta, erityisesti maaseudulla, ja varmistaa, että näitä tietoja käytetään oikeudenmukaisten ja kestävien politiikkojen kehittämiseen. Kuten tutkijat korostavat: ”aineistojen aiemmat ja tulevat sovellukset on arvioitava kriittisesti tunnistettujen puutteiden valossa.”

Käytännössä tämä tarkoittaa investointeja parempiin datankeruumenelmiin, maaseudun väestön huomioimista globaaleissa aineistoissa ja mallien uudelleen kalibrointia, jotta ne vastaavat paremmin maaseudun todellisuutta. Se tarkoittaa myös maaseudun väestön monimuotoisuuden ja monimutkaisuuden tunnistamista, sillä ne jäävät usein sivuun globaaleissa kertomuksissa.

Lopulta tutkimus muistuttaa meitä siitä, että data ei ole vain numeroita – se heijastaa ihmisten elämää, tarpeita ja unelmia. Varmistamalla, että tietomme ovat tarkkoja ja inklusiivisia, voimme luoda maailman, joka on oikeudenmukaisempi, tasa-arvoisempi ja kestävämpi kaikille.

Uudelleenarvioidaan ymmärrystämme maailmasta

Suomalainen tutkimus saa meidät uudelleenarvioimaan ymmärrystämme maailman väestöstä. Se osoittaa, että meitä saattaa olla paljon enemmän kuin luulimme, erityisesti maaseudulla, joka on pitkään jäänyt sivuun ja aliarvioitu. Tämä oivallus vaikuttaa merkittävästi globaaliin politiikkaan, resurssien jakamiseen ja kestäväan kehitykseen.

Eteenpäin mentäessä on ratkaisevan tärkeää käsitellä puutteita tiedoissamme ja varmistaa, että maaseudun väestö otetaan huomioon tarkasti. Vasta silloin voimme luoda politiikkoja ja strategioita, jotka todella palvelevat kaikkien ihmisten tarpeita, riippumatta siitä, missä he asuvat. Maailma saattaa olla väkirikkaampi kuin olemme tajunneet, mutta tarkkojen tietojen ja inklusiivisten politiikkojen avulla voimme kohdata haasteen ja rakentaa paremman tulevaisuuden kaikille.

Láng-Ritter, J., Keskinen, M. & Tenkanen, H. Global gridded population datasets systematically underrepresent rural population. *Nat Commun* 16, 2170 (2025). <https://doi.org/10.1038/s41467-025-56906-7>

KIRJA

Uudelleen löydetty klassikko tarjoaa uuden näkökulman tämän päivän yhteiskuntaan

Wasa Dagblad on kääntänyt "1984" ruotsiksi ja kirja on luettavissa lehden verkkosivuilla: www.vpress.ovh. Siellä on myös alkuperäinen englanninkielinen versio.

Digitaalisen valvonnan ja sosiaalisen median vaikutuksen leimaamana aikakautena George Orwellin romaani "1984" on saanut uutta merkitystä. Vaikka kirja on kirjoitettu vuonna 1948, kauan ennen Internetiä ja älypuhelimia, sen kuvaus totalitaarisesta yhteiskunnasta on pelottavan ajankohtainen.

Dystopiseen tulevaisuuteen sijoittuva romaani kuvaa yhteiskuntaa, jossa valtio hallitsee kaikkia kansalaisten elämän osa-alueita. Edistyneen valvonnan ja tietojen manipuloinnin avulla hallinto säilyttää valtansa ja luo pelon ja epäluuloisen ilmapiirin.

"On kiehtovaa, kuinka tarkka Orwell kuvaili valvontayhteiskuntaa", sanoo kuuluisa kirjallisuuskriitikko. "Vaikka tekniikka on kehittynyt valtavasti vuodesta 1948, taustalla olevat hallinta- ja manipulointimekanismit ovat pysyneet samoina."

Vuonna 1984 valtio käyttää "teleruutuja" valvoakseen kansalaisia 24/7. Nyky-yhteiskunnassa meillä on valvontakameroita, Internet-seurainta ja kasvojentunnistusta. Vaikka nämä tekniikat ovat usein perusteltuja turvallisuussyistä, ne herättävät kysymyksiä yksityisyydestä ja kansalaisvapauksista.

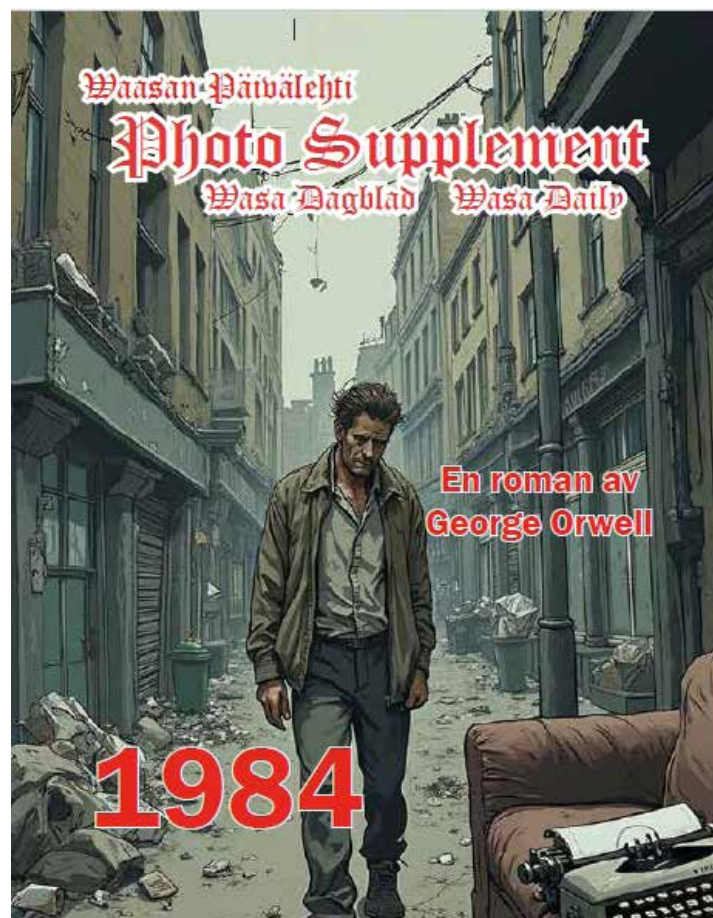
Orwell kuvaa myös, kuinka valtio käyttää "uutispuhetta" rajoitukseen kansalaisten kykyä ajatella ja hallita todellisuuskäsitystään. Poistamalla sanat, jotka ilmaisevat vastustusta ja kritiikkiä, hallitus luo kielen, joka tekee mahdottomaksi ajatella "ei-autoritaarisia" ajatuksia.

"On pelottava ajatus, että kieltä voidaan käyttää hallinnan välineenä. Nyky-yhteiskunnassa näemme, kuinka poliitikot ja media käyttävät "spiniä" ja "vale uutisia" manipuloidakseen yleistä mielipidettä. Orwellin uutispuhe ei ehkä ole niin kaukana omasta todellisuudestamme."

"1984" ei ole vain varoitus totalitarismista, vaan myös muistutus sananvapauden, koskemattomuuden ja kriittisen ajattelun turvaamisen tärkeydestä. Aikana,

George Orwell (1903 - 1950). Wikimedia Commons

jolloin nämä arvot kyseenalaistetaan, Orwellin romaani on tärkeämpi kuin koskaan.

Voidaan todella suosi-

tella kaikkia lukemaan '1984'. Se on kirja, joka saa ajattelemaan omaa aikaamme ja kohtaamiimme haasteita.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE

President and First Lady Attend Events Marking the Third Anniversary of Bucha's Liberation from Russian Invaders

License: Creative Commons Attribution-NonCommercial-No-Derivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

TEKOÄLY

AI-luodut podcastit: Uusi aikakausi audiosisällön parissa NotebookLM

20 jokapäiväistä lyhennettä, jotka sinun on tiedettävä (ja ehkä joitain, joita et tarvitsekaan!)

Lyhenteitä on nykyään kaikkialla. Tekstiviestien lyhenteistä tekniseen ammattikieleen, kätevät 3-kirjaimiset yhdistelmät (ja joskus pidemmät) voivat olla hämmäntäviä, jos et ole tietoinen. Mutta älä pelkää, muut lyhenne seikkailijat! Tämä artikkeli antaa sinulle tietoa tulkita 20 yleisintä lyhennettä, joita kohtaat jokapäiväisessä elämässä.

ETA: Estimated Time of Arrival arvioitu saapumisaika (ilmoittaa, milloin odottaa jotakuta)
Vastauspyyntö: Vastaa (virallinen pyyntö vastauksesta kutsuun)
PDF: Portable Document Format, Siirrettävän asiakirjan muoto
JPG: Joint Photographic Experts Group (suosituttu kuvatiedostomuoto)
GIF: Graphics Interchange Format (Toinen kuvamuoto, joka tunnetaan animaatioista)
TIFF: Tagged Image File Format (käytetään korkealaatuisille kuville)
WWW: World Wide Web (Internetin perusta, jonka tunnemme)
HTTP: Hypertext Transfer Protocol (kieli, jota verkkosivut käyttävät puhumiseen)
GPS: Global Positioning System (auttaa navigoimaan maailmassa)
Pankkiautomaatti: Pankkiautomaatti (ystävällinen paikallinen pankkiautomaatti)
DIY: Tee se itse (käteville ihmisille)
VIP: Erittäin tärkeä henkilö (joku, joka saa erityiskohtelua)
TBA: To Be Announced Ilmoitetaan myöhemmin (Pysy kuulolla saadaksesi lisätietoja)
TBD: Ole luja (selvitä minulle edelleen asioita)

Tämä on vain esimakua lyhenteiden maailmasta, mutta kun nämä 20 ovat vyön alla, olet hyvin matkalla tulkitsemaan jokapäiväistä kieltä satunnaisista teksteistä teknisiin asiakirjoihin. Joten seuraavan kerran, kun näet lyhenteen, joka saa sinut naarmuttamaan päätäsi, muista tämä luettelo ja jatka pikakirjoituksen viestinnän ihmeellisen maailmaan.

Waasan Päivälehti

Moderni sanomalehti, jonka ulkoasussa on piirteitä 1870-luvun lehdistöstä. Silloin sanomalehdissä oli vain 4-8 sivua. Paljon tekstiä, mutta ei kuvia ollenkaan, joten muutamassa sivussa on paljon luettavaa.

Lehti sisältää lainauksia vanhoista päivälehdistä, jotka on otettu Kansallisarkistosta (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria ja Monica tekevät osan rutiininomaisesta toimitustyöstä, kuten käännöstyö, korrehtuurin luku ja lyhyen notisiien kirjoittaminen. Kaikki tekstit on tarkastettu toimittajilla ja toimitus vastaa tekstien sisällöstä.

Waasan Päivälehti on päivälehtityyppinen julkaisu, toistaiseksi se ilmestyy sunnuntaiaamuisin, mutta tavoitteenamme on että se jatkossa ilmestyy joka aamu.

Lehti on luettavissa verkossa ilmaiseksi.

Päätoimittaja on Hans Björknäs.

Lukijoiden kirjoitukset ovat tervetulleita!

Lehti on paikallisessa omistuksessa ja tulee sellaisenaan pysymään.

Toimitus: Waasan Päivälehti, Koulukatu 37 B 7, 65100 Vaasa, puhelin +358-40-5462455.

Helsingin toimitus: Waasan Päivälehti, Toinen linja 9 B 36, 00530 Helsinki. Puhelin +358-40-5462455. Ilmoitukset pyydetään lähettämään emaililla jpg-muodossa.

Email: waasanpaivalehti@gmail.com

Digitaalisen median nopeasti kehittyvässä maailmassa tekoäly (AI) jatkaa rajojen venyttämistä ja muokkaa teollisuuksia sekä määrittelee luovia prosesseja uudelleen.

Yksi merkittävimmistä edistysaskeleista on Googlen NotebookLM, edistynyt kieliteknologia, jolla on potentiaalia mullistaa podcast-maailma. Sen kyky tuottaa laadukasta äänisisältöä, joka vastaa ihmisen tuottamaa, avaa uusia ja jännittäviä mahdollisuuksia tekoälyn ohjaamille tarinoille, koulutukselle ja viihteelle.

AI-luotujen podcastien nousu

Podcast-alan kasvaessa hurjaa vauhtia sisällöntuottajat ja mediayritykset etsivät jatkuvasti innovatiivisia työkaluja, joilla tehostaa tuotantoa ja vahvistaa luovuutta. NotebookLM,

joka sai alun perin huomiota kyvystään tuottaa korkealaatuisia tekstejä, on nyt ottanut askeleen äänisisällön pariin. Tämä uraauurtava teknologia voi tuottaa podcasteja, joita on lähes mahdotonta erottaa ihmisten luomista, mikä avaa uusia mahdollisuuksia tulevaisuudelle.

NotebookLM tuottamien podcastien vetovoima perustuu useisiin ainutlaatuisiin ominaisuuksiin, jotka erottavat ne perinteisistä podcasteista:

Luonnollisen kuuloinen ääni: NotebookLM voi tuottaa äänisisältöä, joka jäljittelee ihmisen puheen luonnollista rytmiä ja sävyä. Tämä takaa kuuntelijalle sujuvan kokemuksen, jossa on vaikea havaita, että podcast on tekoälyn luoma.

Monipuoliset aiheet: Olipa kyse uutisista, ajankohtaisista tapahtumista tai kevyistä tarinoista, NotebookLM voi käsitellä monenlaisia aiheita. Sen joustavuus tekee siitä ihanteellisen työkalun sisällöntuottajille,

LOL: Laughing Out Loud, Lot of Laugh, Äänekäs nauru (Tämä saattaa olla jo klassikko monille!)
BRB: Be Right Back (Täydellinen nopeaan wc-taukoon keskustelun aikana)
OMG: Oh My God (Ilmaisee yllättyneisyyttä tai voimakkaita tunteita)
IMHO: In My Humble Opinion, Nöyrän mielipiteeni mukaan (tapa aloittaa mielipiteesi kohteliaasti)
** ASAP: ** Mahdollisimman pian (Tulen syyttämään jonkun alle... kiva)
FYI: For Your Information, Tiedoksi (heads-up jollekin)

HUHTIKUUN HOROSKOOPPI

Huhtikuun horoskooppi – tähdet höpisevät (ja vähän asiaakin)

Oinas (21.3.–19.4.) Olet täynnä energiaa ja aloitteellisuutta, mutta älä haasta riittää kahvikoneen kanssa – se voittaa aina.

Härkä (20.4.–20.5.) Kärsivällisyyttäsi koetellaan huhtikuussa. Ehkä on aika hyväksyä, että kaupan jonot eivät katoa huokailmalla?

Kaksoset (21.5.–20.6.) Sinulla on tuhat ideaa ja nolla aikaa toteuttaa ne. Kokeile saada edes yksi asia valmiiksi ennen seuraavaan siirtymistä – tai nauti kaaoksesta!

Rapu (21.6.–22.7.) Huhtikuu voi olla tunteikasta aikaa, mutta muista: sinulta ei odoteta maailman pelastamista... vain omien asioidesi hoitamista.

Leijona (23.7.–22.8.) Rakastat olla huomion keskipisteenä, mutta ehkä voisit antaa jonkun muun kertoa vitsin kahvitauolla – ihan vain kerran.

Neitsyt (23.8.–22.9.) Sinulla on suunnitelma, varasuunnitelma ja suunnitelma varasuunnitelman pettämisen varalle. Hengitä – pahin, mitä voi tapahtua, on... no, ei juuri mitään.

Vaaka (23.9.–22.10.) Päätöksenteko takkuu. Jos harkitset ruokavalintaa yli tunnin, ota se merkinä siitä, että kannattaisi tehdä ruokaa itse. Tai olla tekemättä.

Skorpioni (23.10.–21.11.) Vetovoimasi on huijussa. Käytä sitä viisaasti – tai päädyt jälleen kerran juhliin, joista et osaa lähteä ajoissa.

Jousimies (22.11.–

21.12.) Seikkailumielesi on korkealla, mutta ehkä aloitat pienestä? Vaikkapa kävelemällä eri reittiä töihin ennen kuin varaat yksisuuntaisen lipun Mongoliaan.

Kauris (22.12.–19.1.) Kova työsi alkaa kantaa hedelmää! Pian voit palkita itsesi jollain suurella – vaikka kalliilla kahvilla ilman syyllisyyttä.

Vesimies (20.1.–18.2.) Ideasi ovat loistavia, mutta kaikki eivät ole vielä valmiita niille. Odota vielä hetki ennen kuin ehdotat, että kaikki palaverit korvataan meemeillä.

Kalat (19.2.–20.3.) Haaveilet enemmän kuin koskaan. Se on söpöä – kunhan muistat jäädä bussista oikealla pysäkillä.

Tähdet kuiskivat – mutta sinähän teet mitä haluat!

HUUMORI SATA VUOTTA SITTEN

MISTÄ LAPSET TULEVAT

Siellä oli kolmen loistokkaasti pukeutuneen hyvin pienen tytön ryhmä, joilla oli haukuja ja nauhoja ja arvokkaita leluja ja naapurin nukkeja, ja heidän lähellään leikki hiekalla noin samanikäinen köyhä pikkutyttö, niukasti pukeutunut ja kotitekoinen primitiivi nukke sylissänsä. Kolme hienoa lasta keskustelivat mielenkiintoisesta kysymyksestä, mistä he olivat kotoisin, mikä osoittautui erittäin mielenkiintoiseksi taaperoikäisten spekulatioiden aiheeksi.

– Olen kotoisin ruususta, äiti sanoi, lausui yksi pienistä elävistä nukeista.

— Ja minä taas, keskeytti nro 2, minun on täytynyt tulla kaalin päästä.

”Minä, kyllä, haikara nosti minut”, sanoi numero kolme. Sitten hän, joka oli noussut ruususta, kääntyi halveksivasti ja ylpeänä köyhän, niukasti pukeutuneen tyttölapsen puoleen ja sanoi jaloisesti:

— Ja sinä, siellä, mistä sinä tulit?

— Voi, vastasi pikku Tuhkimo, olemme niin köyhiä, niin hirveän köyhiä kotona, että äidin ja isän on itse tehtävä lapsensa.

SÄÄENNUSTE?

–Neiti Johanson, olet elämäni auringonpaiste. Hy-mysi putoaa kuin lempeä kaste sielulleni. Sinun rinnallasi voisin uhmata kaikkia maailman myrskyjä ja sateita.

–Onko se avioliittoehdotus vai säätiedotus?

HAMMASLÄÄKÄRISSÄ

Kuinka paljon tarvitset hampaan poistamiseen? Hammaslääkäri: Kolmekymmentä markkaa. Hyvä, poista sitten kymmenellä markalla, ja voin ottaa loput itse!

TYTTÖYSTÄVIÄ

Etkö luule, Ebba, että Eevalle täytyy olla surullista, ettei hänellä ole ystäviä tai muita, joiden kanssa hän voisi elää vihamielisyydessä?

OMATUNTO

Täti: Omatuntosi kertoo sinulle aina, kun et tee oikein.

Lillan: Kenestä se puhuu? Sinulle.

Se oli silloin liian hyvin!

Viikon astronominen kuva:

Scandinavian Peninsula in Winter (February 19, 2003).jpg

Scandinavian peninsula in winter

Jacques Descloitres, MODIS Land Rapid Response Team at NASAGSFC

Public domain

Scandinavian Peninsula in Winter (February 19, 2003).jpg | Copy

[[File:Scandinavian Peninsula in Winter (February 19, 2003).jpg|Scand... | Copy

February 18, 2003

540 × 611

image/jpeg

Ensi viikolla:

Lukijoilta

erittäin mielellämme vastaan lukijoidemme kommentteja. Kommentteja, tarinoita, muistoja, keskustelua, uutisia kotoa. Tämä on luultavasti tämän paperin tärkein osa.

Mutta tilaa on rajoitetusti, joten kirjoita mahdollisimman lyhyesti! Joten lähetä viestit osoitteeseen: waasanpaivalehti@gmail.com

Ilmoita WP:ssä

Tässä historiallisessa ja hypermodernissa päivälehdessä ensimmäisten joukossa mainostamisella voi olla PR-arvoa.

waasanpaivalehti@gmail.com jpg-, tiff- tai png-muodossa. Mainokset pienennetään sitten 46 mm:n sarakkeen leveyteen. Ota yhteyttä:

waasanpaivalehti@gmail.com

Waasan Päivälehti
waasanpaivalehti@gmail.com